

Schicht-szappan

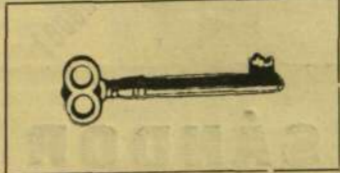
„szarvas“

vagy

„kulcs“

jegygyel

Olcsó cseh ágytoll!
 5 kilo: új foszott 9,00 K, jobb 12 K, fehér pehelypuha foszott 18 K, 24 K, hófehér pehelypuha foszott 30 K 36 K
 Szállítás portmentes, utánvétel. A kieszorítás és visszavétel portmentes és visszavétel megengedett.
 11023
 Benedikt Sachsel, Lobes 279, Post Pilsen, Böhmen.

10982

Világhírű kitértetett olmtüzi **Quargli.**
 Az első olmtüzi gépezetű sajtógép, mely 1839. évben alapított, ajslalt sajt gyármányából egy postai küldeményt bérmentve és utánvétel 3 K 70 filléret. Nagyobb megrendeléseknél a legolcsóbb árak.
 JOSEF MEIXNER, Olmtüzi, Bahnhöf. 10821

Legjobb, legkiadósabb és ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva!!

OLDSMOBILES

olcsó vételára
 daczára minden
 kívánságot kielégít.

8 lóerős 2 ülésű kocsik. 11054a
 8 lóerős 2 ülésű könnyű kocsik, a világ összes gazolin automobiljai között a leghíresebb és a legmegbízhatóbb. 2 személyt bármely uton, sőt ut nélkül is könnyen elvisz. 8 lóerős könnyű kocsik, 8 lóerős utazó kocsik, 10 lóerős családi kocsik, 20 lóerős 2 cilindres családi utazó kocsik, 10 és 16 lóerős csomagszállító kocsik, 11 személyes omnibusz.

OLDS MOTOR WORKS

Schreher Gusztáv és Társai
 vezetőképviselek.
 Budapest IV., Eskü-ut 6. (15-13.)
 Garage: VI., Gyár-u. 31. (21-69.)

„FAKIR“

szőnyeg, karcsu test, szívvel, haszról és ospököről a haját eltünteti, miáltal a természet előbbi alakját visszanyeri. Apasztó-sók szerencsés összetétele révén, gyors hatása és ártalmatlan. Számos hányallat-kozott! Ára 8 korona.
 Használat után Utasítással 10725

KISS M. gyógyszerárban, TISZA-DOB.

A szépség ápolására legjobb szer a MIRANDA-CRÉME

Eltávolít minden bőrtisztáltságot és az arcnak szép üde kinézetet ad. Nem tartalmaz semmiféle ártalmas vagy mérges szert és nappal is használható.
 1 tégely „Miranda“-crème 1 korona.
 1 drb „Miranda“-szappan 70 fillér.
 1 doboz „Miranda“-puder 1 korona három színben Budapestben kapható: TÖR. K. JÓZSEF gyógyszerárban vagy a készítőnél DIENES J. G. utólagián Eszéken, felsővárosban, a hol postai megrendésekre azonnal utánvétel mellett eszközölköztetnek.
 11007

Somatose

HÚS-FEHÉRJE.
 Legkimagaslóbb, étvágygerjesztő és izom-erősítő szer.
 Kapható gyógyszerárban és droguériákban.
 10944

a legjobb **A LEGKELEMETLENEBB BAJOK** *1/2 perc alatt hat.*
 GYÓGYSZERE
 FEJFÁJÁS NÁTHA MIGRAIN KÁBULTSÁG ellen.
 AZ ANTIDOL
 FEJFÁJÁS NÁTHA AMÁMOR ÜTŐBÁJA SZÉDÜLÉS ellen.
 KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN! és a készítőnél „Laboratorium Debreczen“ Debreczenben.

Serravallo
 CHINA-BOR VASSAL
 erősítő szer gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer.
 Kitértetett. Több mint 3300 orvosi vélemény.
 J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
 Vásárolható a gyógyszerárban filléres üvegben 4 K 2.00, egész literes üvegben 4 K 4.80.

CRÈME DE MARGUERITE
 Igazi urinó arczának, keblének, kezének alapos ápolására használja mindig a világhírű, 1885-ik év óta törvényileg védett Krieger-féle
CRÈME DE MARGUERITET.
 Kérjen mindig határozottan Krieger-féle.
 Eredeti nagy tégely 4 kor. Próbátégely 1 kor.
 KRIEGER GYÖRGY gyógyszerár Budapest, VIII., Kálvin-tér. 10670

MATTONI
ERZSÉBET-SÓSFÜRDŐJE
 BUDAPESTEN (BUDÁN).
 női bajokban.
 Meglepető gyógyhatással bír különösen továbbá alhasi és általános vérbőségben, verőzéri pangások esetén máj- és lépajokban, aranyérbben sőt
Idény április 15-től szept. végéig.
 65 fűrdőszoba; számos külön berendezett kényelmes vendégszoba. Venetgő mérsékelt áru étel és italokkal.
 Rendelési óra: Dr. Foglár Emil.
 Villamos vasúti állomás. Villamos vasúti állomás.

KWIZDA FERENCZ JÁN.
 es. és kir. osztr.-magy., román kir. és bulgár fejed. udv. szállító.
 Kerületi gyógyszerész Korneuburgban Bécs mellett.
Kwizda Fluidja
 Kigyó vadjeggyel (TURISTA-FLUID).
 Régi jóhírű dütt.-kosm. szer (bedörzsölésre az emberi test izmainak és inainak erősítésére és edzésére. Eredményesen használva turisták, kerékpárosok a lovaglóktól által nagyobb társak utáni erősítésére és erőtgyűjtésére.
 Árak: 1/2 palack K 2.-, 1/4 palack K 1.20
 Kapható minden gyógyszerárban. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
 Főraktár Magyarország részére: Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12 és Andrassy-ut 26. sz.

KISS SZERENCSEJE NAGY
 VÁSÁROLJON CSAK KISS-FÉLE
SZERENCSE-SORSJEGYET.
KISS KÁROLY ES TÁRSA
 BUDAPEST. VII. ERZSÉBET-KÖRUT 19

18. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, ÁPRILIS 30.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlökkel együtt) egész évre 24 korona, félévre 12. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, félévre 8. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világhírlökkel) egész évre 10 korona, félévre 5. Külföldi előfizetőknek a postai megfizetésekkel a Választókorúakéval.

SZMRECSÁNYI LAJOS,

AZ ÚJ EGRI SEGÉDPÜSPÖK.

A püspöki méltóság nemcsak vallási, hanem nagy közjogi, társadalmi és nemzeti kötelességeket is ró viselőjére, azért nagyon fontos az, hogy a katolikus papság köréből a szentszék és a korona bizalma kiket emel ily méltóságra. Magyar püspökben nem elég a mély hit és széles tudomány, hanem erős magyar nemzeti érzületre is van szüksége; magyar hazafias erős meggyőződés nélkül hivatását kellően be nem töltheti.

Samassa József egri érsek már két jeles püspököt nevelt az egyháznak és a magyar hazának: Szmrecsányi Pált, a mai nagyváradi püspököt és Páry Sándor zsepesi püspököt; ezeket követi most a harmadik: Szmrecsányi Lajos. Mint a tudós és hitbuzgó érsek tanítványainak, mesterük hatása alatt tudomány és erény, hazaszeretet és vallásosság harmonikus egységgé olvadt fel egyéniségökben és a hol találkozunk működésökkel a nyilvános életben, mindenütt becsületére válnak mestereiknek. Elég itt arra a vezérlő szerepre utalni, melyet Szmrecsányi Pál, Páry Sándor és Szmrecsányi Lajos a katolikus autonómiai kongresszus tárgyalásai során kifejtettek. Különösen kánonjogi, iskolaügyi mélyreható fejtegetéseik, tudományos készségük és elegáns előadási módjuk keltett nagy figyelmet.

Szmrecsányi Lajost április 30-án szentelik fel Egerben a 76 éves Samassa József érsek segédpüspökévé. Őt választotta ki Samassa, hogy agglomerának gyámla legyen fontos egyházi és vallási teendőinek teljesítésében. Ebben sok elismerés és nagy kitüntetés rejlik.

Szmrecsányi Lajos 1851 április 26-ikán született Sárosmegyében Darócson, régi nemes családból. Atyja Szmrecsányi Jenő, anyja báró Berzeviczy Mária, báró Berzeviczy Vince akadémiái tagnak, a kassai magyar színház alapítójának és több éven át volt intendánsának leánya

get, hitbuzgó, páratlanul munkás, kitünő tanítványát segédpüspökévé szentelik fel.
 Az új segédpüspök nyájas, előkelő és megnyerő modorú főpap; kiváló érteke van a művészetek iránt is. Ennek egyik bizonyítéka a múlt évben Samassa bőkezűségéből felépült nyiregyházi pompás bazilika, melynek minden részletét az ő izlése irányította. Jótéteményeit a névtelenség leplelve takarja, de ezek némelyike utólag mégis köztudomásra jut; így többek közt az, hogy 1900-ban az elagott papok nyugdíjintézetének 6000 koronát adományozott, a miskolci leánynevelő intézetnek ingatlan ajándékozott és az egri felsőbb leányiskola mintaszerű fölszerelését is ő adta. Midőn püspöki kinevezése megtörtént, ezen alkalomból az elagott papok nyugdíjintézetének újból 5000 koronát és az egri Dobó István-szoborra is 5000 koronát adott.

SZMRECSÁNYI LAJOS, AZ ÚJ EGRI SEGÉDPÜSPÖK.

Az egri érsek, daczára hajlott korának, nagy eréllyel és bőleosséggel kormányozza nagy egyházmegyéjét, melynek papságát erős magyar hazafias érzés és tudományos készség jellemzi. Buzgólkodásukat nem a sűrűn adományozott egyházi kitértetések sarkallják, mert ezekben más egyházmegyékhez képest nagyon szegények, mit papi névtárak futólagos áttekintése igazol. Első sorban ösztönzi őket egyházi és hazafias munkájukban a kötelességérzet, jutalmuk pedig főpásztoruk kifejezett elismerése, melyet minden kitértetések fölé helyeznek, és a jól betöltött kötelességek megnyugtató öntudata. Az agg főpásztor ma is egymagában kitünően elláthatna magas hivatását és talán nem csalódunk, hogy Szmrecsányi Pált, Páry Sándort és most Szmrecsányi Lajost egymás után azért tette meg maga mellett segédpüspökké, hogy igazi püspökké nevelje.
 Az új segédpüspök, Szmrecsányi Pál nagyváradi püspök öccse, emelkedésének lépcsőit nem az előkelő származás és kedvező családi összeköttetések teremtették meg. Samassa az embereket egyéni kiválóságai mértéke szerint értékeli, és ezek szerint méri és emeli. Szmre-

csányi Lajos egy negyed század óta van már az érsek oldala mellett, nagy tudása, fáradhatlan tevékenysége, tiszta jelleme és kipróbált hűsége emelte őt fokról-fokra, — ezek szereztek meg neki tanítómesterének becsülését és szeretetét. M.

EMELT FŐVEL.

Utálatos csuszás-mászás
Sohasem volt kenyerem,
Egyenesség utján jártam,
El is bántak hát velem.

Megmutatták, hogy az elvek
Nevesség dolgok itt,
Csak az önzés és a könnyű
Megalkuvás boldogít.

Ügyességgel, ravasszággal
Kell előre törni ma,
Alacsonyán jár a szellem,
Nem követni nagy hiba.

A ki fejét fenhordozza,
Igen könnyen félrelép,
És ha csak az eget nézi,
Meg is botlik mielőbb.

A kitartás és a hűség
Már csak üres fogalom,
Csalódás és keserűség
Legtöbbször a jutalom.

Haladni kell a világgal!
Ezt hallottam untalan.
Nem tévém, és ime látom,
Soha sincsen igazam.

De már mindegy. A lelkeben
Nem tehetek semmi kárt,
Homlokomban tiszta fénye
Nem veszített el egy sugárt.

És bár most az évek terhét
Meggörnyedve viselem:
Homlokomat, ezt az egyet,
Még mindig fölelem.

Dalmady Győző.

A PATRÓNUS.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irtó Mikszáth Kálmán.

— Természetesen, hogy te, — szoltam egy kisé megütődve a sértődésén.

Fejét megrázta s valami undor-féle mutakozott arcán és a szép kék szemeiben.

— Lehetetlen, — dadogta csendesen. — Nincs gyomrom hozzá. — Majd kitört a csendes hangból, mint a hogy a megszilajodott csikó egy rántással kiugrik a hámból. — Mit? Hogy én menjek el Wassersteinhoz? Én, egy Szentgály? Hogy én kérjek kenyeret tőle? — s hangja üvöltővé változott. — Nem! Soha! Inkább haljak meg éhen.

Vállat vontam. — Már pedig én szerintem ez volna a dolog rendje.

— A nemes embernek mondd ezt, vagy a keresztény papnak? — kérde hevesen.

— Még ha a nemes embernek mondom is — feleltem, — akkor se valami vérlázító megalázás, hiszen már Keőpatak is nemes ember.

— Tavaly kapta a nemességet, illetőleg vette — szolt megvetőleg a plebános.

— Tavaly? Mindegy. Hát új nemes és ez az egész. Hiszen van valami igazságok, ha annyira lenézitek az új nemességet, de az nem teljes igazság. Megengedem, hogy az új bornál többet ér az ó-bor, de már a kabátokban például többet ér az új kabát az óskánál. Relatív igazságok ezek. A csizmánál ellenben kétes; van, a ki az új csizmájára kényes, van viszont (különösen az urak közt), a ki a régít becsüli többre (ha nem nagyon kopott), mert az nem szorít és jobb benne járni. Hogy állunk már most ezzel a két nemességgel? A tied régi ugyan, de már kopott és alkalmasint szorít is. Az övé új, fényes és alkalmasint nem is szorítja. Azonfelül biztosítlak, hogy valamikor az is csak régi nemesség lesz.

Szentgály hörgött valamit, de nem felelt, csak a szép finom fejét horgaszította le.

— Nos, hát a nemes emberrel ennyire volnánk; — folytattam, — vegyük most már a papot. Én úgy tudom, barátom, hogy a keresztény papnak a legszebb ékessége az alázatosság. Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk, de az ő szolgálói még az egyenlőknel is kisebbeknek kell, hogy itéljék önmagukat. Ezt tanítja a keresztény vallás.

Egy kicsinyt gunyoros lehetett a hangom, mert a pap nyaka kivörösödött, a halántéka lüktettek, az orozimpái láthatólag rezgésbe jöttek s a mi a lelke legmélyén lappangott, mikor az csendes volt, mint a pihenő tó, most fölkavarva a felszínre tört:

— A keresztény vallást emlited? Mit érte az azt, a ki csak politikával és irodalommal foglalkozol (s keserűen kacagott fel). Hiszen nem olyan vallás az, a melynek a tanait meg lehesen tartani.

— Hm. Érdekes kijelentés egy paptól!
— Olyan mű ez, mint a ti adórendszeretek.
— Hogy-hogy? Nem értem.
— Az emberi romlottságra van alapítva.
— A legbiztosabb és legállandóbb alap, de még mindig nem tudom, hol akarsz kilyukadni?

— Tudniillik úgy van felállítva az adókules, hogy a jövedelmének a felét ugys eltagadja minden ember; a kinek mondjuk, ezer forint tiszta jövedelme van, az beismer ötszázat s az után fizet.

— És aztán?

— Hát a keresztény tanok is ilyen perzenetekre dolgoznak. «Szeresd felebarátodat, úgy mint magadat.» Ez a parancs. Betartani nem lehet, mert a természet ellen van, de nem is kell azt betartani. Elég, ha e parancsból legalább annyit betart a keresztény hívő, hogy agyon nem üti a felebarátját. «A ki téged követ, azt te kenyérral» s több e fajta pium desideriumok. Ha az Isten komolyan akarta volna ezeket, egészen másképp kell vala az embert teremtenie.

— Mondasz valamit. Beismerem. De valld be viszont, hogy a zsidótól mégis csak szeretnéd, ha egy kicsit szófogaedna a keresztény tanításnak s egy darab kalácsnal hajtana vissza.

— Bizony rám férne.

— Hát mondom, menj el hozzá!

— Hiszen épen ez az a foka a megalázkodásnak, a mire nem vagyok képes; bocsáss meg! S képzeld, hogy megbocsáthass, a mint ott állok én, Szentgály Pál, összetörve, kicsinynyé válva, mint egy koldus a Fülöp zsidógyerek előtt! Hiszen föl se venném, ha nem ösmertem volna, ha nem szokne emlékezetembe, mikor előtte állok, a csampás Fili, a ragyaverte képével, a ravasz kis pislogó szemével. Képzeld el, kérlek, milyen gögös fény fog azokban megcsillanni, hogy fog tombolni a lelke belül, «ime, itt van

hát a Szentgályak sarjadéka, a hatalmas ösöke, a kik apámat, nagyapámat lehúzták, kenyeret kér tőlem a nyomorult. Kirúgjam-e vagy megsegítem?» No, hát micsoda kálvária lenne az az én lelkemnek, a hova te küldesz engem!

— Ejh, iszen voltaképpen nem is ő tőle kapnád a plebániát, hanem a törvénytől. A törvény intézkedik a patronátusságról. A törvény adja neki a jogot s rózza rá a kötelezettséget.

— Gyalázatosak a törvényeitek, — kiáltott fel ingerülten, — melyek egy keresztény államban ennyire megaláznak egy keresztény lelkész!

— No, no, ne tüzelj, hanem térjünk a dolgra. Látom már, hogy nem akarsz elmenni hozzám. Úgy-e, azért jöttél, hogy én beszéljek veled?

Egyszerre megszédült, szemeit hálásan emelte rám, hogy kitaláltam a gondolatát, melylyel előhozakodni restelt.

— Hát igen. Úgy gondoltam, hogy te talán megteheded, mert te nem magadnak kérsz, hanem másnak.

— Persze, hogy megtehetem és ha egy félórát vársz és a házszámot is tudod, hát rögtön felkeresem. Itt van most Budapesten?

— Itt. Csak a nyarakat tölti falusi kastélyában.

Valami kis dolgom akadt még otthon, aztán indultunk, felültem egy kocsi, a papot egy kávéházban helyezve el.

Az Andrassy-úton, künn a villasorban van a Keőpatak háza. Vigan robogott a kocsi kifelé a gazdagoknak fényes palotái közt. Bizonyos irigység és roszelelkűség fogott el engem is, a pompát és ragyogást nézegetve, egybevetve a tulajdonosok neveivel. Hej, másképp volt hajdanta. Látszik ez Buda kihalt utcáin ma is. Mutatják a márványos táblák; Gara háza után jön a Perényi, Perényi után jön a Báthory, Ujlaki, a lindvai Bánffy, a Nádasdyak... Közül a Kinizi Pál legénylakása... De micsoda vityillók voltak azok a Mayerék és Steinerék mostani palotái mellett. Ilyeneknél emlékedtem az úton, elgondolkozván az idők forogóságán, mintha két ember disputálna bennem, egy antiszemita és egy cinikus filozóf. Az antiszemita azt mondta: «mégis rettenetes, hogy ezek a zsidók így a nyakunkba nőttek. Bezzeg jól megmondta az öreg Wahrman, mikor a tiszaszlári mozgalmak csalánozták föl a kedélyeket: «Ha fel akartok minket akasztani, siessetek, mert különben nem marad köztélre való pénzetek.» Mire lezáfól a cinikus filozóf: «Bohóság, bohóság, a magyar nemes urak annyira szórták a pénzüket ki az ablakon az utcára, hogy valakinek mégis föl kellett szedni, hát az aztán mindegy, ki szedte fel.» Ragyogó fogatok robotak szembe szerény konflissommal, nemes fájlovak a napfényben csillámló ezüstveretű kumetes hámkokban, a hátulsó ülések gögösen elterpezkedett pohos pénzarisztokratákkal: «Nézd őket, nézd csak őket, birizgált az antiszemita, milyen nyeglék, utálatosak.» — A gyalogjárókön vörös zászlók alatt (minthogy épen május elseje volt) munkások jöttek nagy tüntető menetben mindenféle jelzőtáblákkal, csampás, girbe-gurba alakok, a nehéz kézi munkában formából kijött testalkattal. A cinikus filozóf kumetes hámk helyett a kérge tenyerű derék embereken felejtette a tekintetét és megint lezáfólta az antiszemitát, mondván: «Bohóság, bohóság, az ország a vagyontalanoké.»

Végre megállott a konflis egy díszes vaskerítés előtt.

— Ez a ház az?

— Igen, ez a méltóságos Keőpatak úr.

(Vége következik.)

EMLEKEIM A SZABADSÁGHARC IDEJÉBŐL.

1847—1850.

(Folytatás.)

Irtó Fanghné Gyujtó Izabella.

X.

Borus napok, borus kedélyek.

A természetre a november köde, homálya nehezült, az emberek kedélyére az aggodás, a honfibanat borúja szállt, melyre csak néha vetődött a reménység egy-egy halvány sugára. A hosszú esteken nálunk összegyűlő társaság szórakozása most már a tépészkésítés volt. Akkor még nem volt karbolos gyapot, gáz és több efféle, hanem elővették a viseltes fehéreneműt, a javából köteleket hasítottak, a gyengébbjé feltépték charpie-nak.

És tépték szorgosan, nő, férfi, gyermek egyaránt, közben halkán beszélgetve, nehogy egy hang is átszivárgjon az ellenséges szomszédhoz, suttogva közölték egymással a kívülről kapott híreket.

A magyar hírlapok természetesen ki voltak tiltva az ostromzár alatt levő városból, a levelek is szigorú cenzurán mentek keresztül, idegen csak nagy teketóriával engedtek be a kapukon.

Azért mégis csak beszivárogtak a hírek valahogy.

Tudtuk, hogy Dél-Magyarországon a ráczok garázdálkodnak, hogy nálunk az oláhok helységeket gyújtanak fel, rombolnak szét, hogy a magyar hadsereg már csatázik és léptein győzelem fakad. Görgei, Perczel, Dembinszky nevét emlegették, a székelyek hőstetteiről beszéltek.

A mi gyermekjátékaink is a háborus idők jellegét tüntették fel. Csatásdit játszott fiú, leány, a míg az őszi szép napok megengedték a szabadban való mulatozást. De nem nálunk; a mi házuk tulságosan körül volt véve ellenséges elemekkel, ott nem lehetett efféle kezdeni.

Az első menekültek között volt a Földvár-család, egy öreg pár, két nevelt gyermekükkel, Elekes Palival és Sándor Pepivel. Ezekkel rokonságot tartottunk és én az ifjakkal igen jó barátságban voltam. Az öreg református papnál kaptak lakást, kinek az unokája is velünk tartott. Ott a csendes szenteremben kedvünkre játszhattunk.

Pali, a legokosabb az egész társaságban, néha Kossuthnak mondta magát és felállva egy kőasztalra, hazaszeretettől lángoló, lelkes beszédet intézett a gyermekregehez. A fiuk megszerettek, Isten tudja hol, egy-egy kétféjű sasos sárga-fekete csakórózsát, vagy kardbojtot, egy-egy Ferdinánd király, vagy István főherczeg arczképét mutató kis tükröt, kefé, szelenczét, a melyet pár hónappal ezelőtt ereklyeszámában vásároltak a magyarok. Ezeknek aztán pompás temetést rendeztünk, s a «Búsl a lengyel» meg az «Osztrák ármány, Ferdinánd» rebellis nóták éneklése közben szépen elpartantunk. Az előbbi a lengyelek nemzeti dallama volt, az utóbbi a «Marseillaise» dallamára ment és ellenséges nevekből, fogalmakból állt a szövege. Végül aztán botokkal, karókkal fölegyverkezve masiroztunk és olykor egy kis parázs verekedést is csináltunk.

A fiúk közt volt Palinak egy tanuló társa: Fangh Pista, később az én uram. Csendes, magabavonuló fiú volt s még csendesebb tette az, hogy azt hitte, a szülei ott felejtették Szebenben. Azt persze nem tudta, hogy az apjának, a ki kamaraispán volt Kőrösbányán, nagy oka volt rá, hogy haza ne vigye: neki magának sem volt otthona. Az oláhok felgyújtották, földig

Nagy Imre fölétele a nyolczvanas évekből. VIZVÁRI GYULA UJHÁZI EDVÉL, A NEMZETI SZÍNHÁZ UDVARÁN.

rombolták a kamarális épületeket, a család éjszakának idején, félig öltözetlen menekült, édes anyja az utcáról szedte fel egy vörös pongyoláját, melyet a martalócok elhullattak s később Pesten, a hova menekültek, jó ideig abban parázott. El is neveztek róla a piros slafrokkos szép asszonyinak.

Fangh Pistával mi akkor nem barátkoztunk. Nálam jóval idősebb, nagyon komoly fiú volt, a ki nem igen vette számba a lányokat. Csak később, mint házastársak jöttünk rá, hogy az ostromzár szomorú napjaiban egy városban, egy társaságban éltünk.

XI.

Zalatna, Nagy-Enyed veszedelme.

A hozzánk járatos férfiak közt volt egy idősebb úr, Dekáni zalatnai kamararvos. * Apám, mielőtt Szebenbe tettek, Zalatnán, a bányatörvényeséknél hivataloskodott. A becsületes, jó érzésű szász ember jó barátja volt, sokat dűtöttek együtt, igen szép basszus hangja volt.

Őt küldték követségbe a zalatnaiak, hogy kérjen katonaságot az oláhoktól fenyegetett bányaváros védelmére.

Küldetésének nem volt eredménye. Katonáságot nem adtak, őt magát pedig ott tartották Szebenben s a szegény ember halálos félelmet állott ki otthon maradt családjáért. Felesége, két szép nagy leánya s egy fia volt ott és ő nem mehetett hozzájuk, ott kellett vesztegelnie Szebenben.

És aggodása nem volt hiábavaló.

Egy napon, — úgy emlékszem erre a jelenetre, mintha tegnap folyt volna le, — beállított hozzánk sárosan, rendetlen öltözetben, magából kikelt arczczal dr. Knöpfler Vilmos, (úgy emlékszem, Nagyágon volt bányarvos) és elmondta, hogy megtudva Zalatna veszedelmét, lóra ült és odasietett, de ott már csak füstölő romokat, halottakkal borított tereket, utcákat talált. S az erős ember reszketett, homlokáról folyton törülte a verejtéket, a hangja fuldoklott, el-el csuklott, mikor a rémes eset elbeszélte.

— A pusztító sereg már elvonult, mikor odaértem, — beszélte. — Körülnéztem, hátha vanak még sebesültek, a kiken segíthetek. A legtöbbje már halott volt. Mennyi ismerős, jó barát feküdt ott iszonyuan összevagdalt testtel, élet-

* Fia, Dekáni Ernő, nemrégiben halt el Kolozsvárt, mint 48-49-es honvédfőhadnagy.

telenül! Mennyi jó magyar és idegen név alatt is magyarul érző szív szünt meg dobogni! S a legtöbbje császári királyi tisztviselő. És mennyi asszony, leány, gyermek!

Elkezde felsorolni a halottak neveit. Egyszerre vadállathoz hasonló, szörnőy ordítás hangzott a szoba háttéréből. Dekáni doktor fájdalomkiáltása volt, a ki észrevétlenül belépett az elbeszélés alatt és hallotta a felsorolt nevek közt a felesége és egyik leánya nevét. Iszonyu jelenet következett.

A szerencsétlen férj és apa valósággal dühöngött szörnőy fájdalmában. Csak nagynehezen tért magához kartársának arra a kijelentésére, hogy fia elmenekült, egyik leányát pedig sikerült megmentenie. Ott taláta a halottak közt, a hóban egészen ruhátlanul. Még életet sejtett az egészen ki nem hült testben, ráterítette a köpenyét, felvette a lovára s bevitte Gyula-Fehérvárra. Ott fekszik most, nehézségekkel borítva, de eszméletén van és állapota nem reménytelen.

Ezalatt — mint rendesen, megkésve — megjött a katonaság is s a többi sebesültet is be szállította Fehérvárra.

— En pedig idesiettem, hogy a térparancsnokságtól segítséget kérjek számukra. — folytató Knöpfler, — mert a nyomor köztük rettenetes, épen ezért egyesek jó szívéhez is szölok. Nagyságodhoz — fordult anyámhoz — Dekáni kisasszony utasítása következtében jöttem, egy pár darab ruhára van multhatatlanul szüksége szegénynek.

— Oh adok, hogyne adnék, — felelt könynyeit törölve anyám.

Szerencsére, volt miből adnia. Nemrégiben halt el a nővére, Ugron Jánosné s férje az egész kelengyét visszaadta. Anyám csupa kegyeletből nem nyult eddig hozzá. Most kinyitotta a ládákat és két kézzel markolt belőlük.

Tán mindent odaad, ha apám meg nem fogja a kezét.

— Elég lesz, feleség, még másnak is lehet szüksége segítségedre.

Aztán elment, Knöpflerrel együtt, hogy a hadtestparancsnokságnál kieszközölje, hogy a kétségbeesett apát szenvedő leányához bocsássák, s hogy a többi szerencsétlen számára segélyt szerezzen.

Zalatna pusztulása után jött Nagy-Enyedé. Nagy-Enyedé, a hol apámnak az édesanyja és testvére lakott! Az egész vidék szörnőy veszedelme, az ott lefolyt iszonyú vérengzések, melyeknek a hire napról-napra beszivárogtatott hozzánk!

Lehet képzelnem édes apám, Róza unokanővérem lelkiállapotát a szörnőy kétség idejében.

S a tudósítások olyan szükzavauak voltak, a levelek oly soká késnek! Aztán jött a bizonyos híradás, de milyen szörnőyüség! Enyed, a virágzó kis város, a melyben apám nevelését nyerte, s melyhez annyi kedves emlék fűzte, felegetve, feldúlva, lakossága legylükolva!

A részletes tudósítás soká késelt. Kik veszték oda, kik maradtak életben? Kit srissunk, kit gyászoljunk?

Végre, magyokára jött levél nagyanyámtól. Még idején menekült, szekéren mehetett Kolozsvárra, a hova a kiállott izgalmak következtében betegen érkezett. Egy jószívű úricsalád fogadta magához, ott fektült most is betegen. Rózsá nénem, Eördöghné velem ment, de a háznál kettőnek nem lévén lelye, Kolozsra vonult, a hol másik nénémnek, Katának a férje kamaraispán és a nemzetőrség vezetője volt. A két nagyobb fiú elment honvédek, a kisebbik, a még alig 17 éves Jenő beállott a nagybátyja adjutánsának.

Róza szülei, Bedő József lapádi birtokos és neje szintén menekültek, ingben, meztláb futottak a nagy hóban kis fiukkal Tordára, a hol biztonságban voltak, de nagy szükségben. Udvarukat feldúlták, házukat felégették, a mi értékes dolgot találtak, elvitték, a többi összezúzták, rombolták. A zongorának nem tudták hasznát venni, kihuzgálták hát a fogait.

Mindszenten is elpusztítottak mindent, annyi évek szorgalmának, takarékoságának a gyü-

Shacsvay (Lear király) és Vizvári (udvari bolond).
«Lear király.»

«Pry Pál.»

mőse pillanat alatt kormos romhalmazzá vált. A veres láda is, az oláh hercegasszony kincseivel, ott veszett az enyedi templomban, annyi más család drágaságaival együtt!

De hát az élet, a legnagyobb kincs megmaradt, senki sem pusztult el kedveseink közül és így mégis boldogoknak mondhattuk magunkat, mikor annyian siratták legkedvesebb hozzátartozóikat. Hálát adhattunk a Mindenhatónak, hogy csak anyagi veszteségekkel sújtott és lelünk mélyebb fájdalomtól megkímélte.

(Folytatása következik.)

«Csizmadia mint kísértet.»

Vizvári arcképe.

«Fourchambault-család.»

VIZVÁRI GYULA KÜLÖNBŐZŐ SZEREPEIBEN.

VIZVÁRI GYULA.

«Csizmadia inasánál nincs szebb a világon!» Ezzel a népies rigmussal lépett Vizvári Gyula harminczhárom év előtt az első, akkor egyetlen magyar klasszikus színpadra, játszóván mint vendég Miska inas szerepét a boldogult emlékü Szigeti Józsefnek, Vizvári későbbi apósának «Csizmadia mint kísértet» című népszínművében.

A közönség kacagott, a szerző elégültlen mo-

«Himfy dalai.»

«Pry Pál.»

solygott, s a Nemzeti Színház igazgatósága szerződést íratott Vizvári Gyulának.

Míndez harminczhárom év előtt, vagyis egy kerek emberöltő előtt történt. De már ezt megelőzőleg mozgalmas művészi múltja volt a budapesti születésű, de a vándorszínészet foroggetébe került vidám lelkű színészfiúnak, ki 1841-ben született, s eredetileg könyvkereskedőnek készült.

Egy régen irt cikksorozatban ő maga ad szá-

mot vándor színészetéről. Keserű, fanyar tréfalkozással beszéli el, hogy az ő lelkét a komor, fenséges drámai megindultság ejtette meg. Tragikai színész akart lenni, ki a páthos izzó melegével, vért kavarázó kacajjal, mennydörgő átokkal kívánkozott a művészi régiókba.

Ideálja III. Rikárdnál kezdődött és sok utánjárásal, könyörgéssel ki is tudta erőszakolni, hogy a vidéki színpadok némelyikén mellvértel, lovagszímában jelent meg egy-egy hősi szerepben, sőt eljátszotta Bánk bánt is, de bevallja, hogy a siker a fagyponjtán vesztetelt.

Harminczhárom évvel ezelőtt foglalta el a Nemzeti Színházban a Szentpéteriek, a Magyarok dús örökét. Senki nála jobban nem tudta, hogy micsoda feladat, hivatás vár rá.

Ismernünk kell a harminczhárom év előtti színművészeti állapotokat. Akkor kezdte megbolygatni a drámai művészet fejlődését egy veszedelmesen hódító indigéna: az operett. Offenbach szelleme mozgalmaságával, csábító varázsával, gyönyörű melódiáival, s a parodisztikus irány hatásos komikumával özönlötte el a színpadot. Minden operett-est egy-egy hangos, lármás diadalt jelzett, első sorban a színházi pénztárnak.

A fővárosban két magyar színpad állott: a Nemzeti Színház a Kerepesi-úton, a Miklósi-

Komáromy-Kacz Endre: Krisztus a gyermekek között.

teremteni. Ezt csak a lélek képes elővarázsolni, a művészi lélek.

Vizvári neve néhány hónap alatt megerősödött a köztudatban. Szokatlanul sokat beszéltek és irtak róla. Mindez nem kerülte el az éberszemű színigazgató, Szigligeti Ede figyelmét. Megnézte Vizvárit és hamar kész volt a döntéssel: szerződteni kell.

Ajánlatot tett Vizváriknak s Vizvári elfogadta az ajánlatot. Ennek az ajánlatnak a pénzügyi része fölötté érdekes. A Nemzeti Színháznak akkori anyagi körülményei nagyon korlátoltak voltak. Szigligeti Edének valóságos erőlködni kellett, hogy Vizváriknak kétezer forint fizetést ajánlhasson.

Mikor Miklósi Gyula, az István-téri színház igazgatója a szerződési ajánlatról hírt vett, mint maga haláláig emlegette, sőt két kétségbeesés vett erőt rajta. Érezte, tudta, hogy Vizvári távozásával az ő színháza vonzó erejének java értékét veszíti el. Kísérletet tett, hogy küzd a fenyegető sorscsapás ellen. Így szólt Vizvárihoz: «Uram, nem tudom, mennyi fizetést ajánlott önnek a Nemzeti Színház. Nem is kérdelem, de én háromszor annyit fizetek önnek, ha úgy kívánja, három évre előre.»

Paczka Kornélia: Szegény lelkek.

színház az István-téren. A Nemzeti Színház szigorú gondnal teljesítette kötelességét. Élén a legnagyobb hivatású emberek egyike: Szigligeti Ede állott. A népszínmű, melyet Szigligeti Ede teremtett meg, elérte fellendülésének legmagasabb fokát Blahánéval és Tamássy Józseffel.

Az István-téren épült kezdetleges Miklósi-féle színház a maga énekes, bohózatos műsorával veszedelmes versenytársnak mutatkozott. A sebtében összerótt, disztelen múzsahajlék minden este szorongásig megtelt az olcsó élvezetek kedvelőivel, a mindenáron kacagni vágyókkal. Maga Jókai is sok estén át egymásután nézte meg a «Háromcsőrű kacsa» operett előadását és nem minden keserűség nélkül konstata, hogy ez idő alatt az ő «Dalma» szomorújátéka, melynek czimszerepét Laborfalvy Róza, az ünnepektől tragika játszó művészi erejének tökéletes eszközeivel, csak igen gyér közönséget vonz a nemzet első színházának nézőterére.

Az érdeklődés középpontja az István-téren egy fiatal komikus, ki már Debreczenben, hol hat évig színészkedett, a czivis-város ünnepeitje volt. A közönség nem eleméz, hanem hamarosan fölismeri a tehetséget. Az István-téri színházba járó közönség gyönyörködve vette észre, hogy ennek a fiatal komikusnak a mókáiból mennyi egészséges ötlet bontakozik ki. Szava, éneke, gesztusa valami különös derűt áraszt a festett vászonnal határolt világba. Ilyen derűt semmiféle mesterfogással nem lehet

Gergely Imre: Macska toillette.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL. — A «Könyves Kálmán» részvénytársaság jogostáival.

Zempléni Tivadar : Virágáros leány.

Füredi Rikárd : Madách Imre szobra.

Vizvári köszönettel mellőzte Miklósi szin-igazgató gavalléros ajánlatát. S Vizvári Gyula nagyon jól tudta, hogy mit tesz. Tudta, hogy neki nem szabad tehetségét paradisztikus figurákra, tartalmatlan mókára elpazarolni. Hivatottságának teljes tudatával lépett a Nemzeti Színház színpadára, hol a siker, ha nem hullott is egyszerre az ölébe, de nem is várakoztatta sokáig.

Vizvári szerződésének ideje összeesik a polgári drámának térfoglalásával a Nemzeti Színház játékközlőjén. Az új korszak új és nem közönséges erőt kívánó feladatokat rótt az új emberre. A francia színpadi irodalom csodás termékenységet mutatott, s a Nemzeti Színház játékközlője mindent felöltött, a mi színpadi szempontból érdekes és értékes volt.

Megtörtént, nem is ritkán, hogy Vizvárinak egy héten klasszikus görög drámában, Shakspeare-i tragédiában, francia színműben és magyar népszínműben kellett szerepet játszani: «Lear király»-ban az udvari bolondot, «Hamlet»-sír-ásóját, Sganarelle-t a «Férjek iskolája»-ban és Miska inasát a «Csizmadia mint kísértet»-ben.

Alig telt el néhány év és Vizvári első komikus lett az első magyar színpadnak. És Vizvári megbecsülte ezt az előkelő állást. A karzat viharos tapsa a jóízűléstől el nem tántoríthatta, s egy felesleges arczfintorítást nem juttatott az olesó, a könnyű sikernek.

Nem is volt szüksége reá. Derűs lelkének gazdag készlete, erős komikai vénája a művészi ízlés határán belül nagy diadalokhoz juttatta.

Komoly tanulással, művészi gondnal, s a leg-nemesebb értelemben vett lelkiismeretességgel alkotta meg azokat a színpadi alakokat, melyeken egy nemzedék gyönyörködött mosolyogva, vagy kacagva.

Lehetetlen ezeket egyenként elősorolni, de nem is találjuk alkalmasnak ebben a cikkben, mely az alkalomból íródott, hogy Vizvári Gyulát a Nemzeti Színház örökös tiszteletbeli tagjává nevezték ki.

Ez a kitüntetés koránsem jelenti Vizvári Gyula művészetének alkonyát. Értékes tehetség még a színpadé. A nagy emlékü Szigeti József veje, Szigeti Jolán férje, s Tapolczainé, Szigeti Mariska apja, aktív tagja a Nemzeti Színháznak. És ez azt jelenti, hogy Vizvári Gyula még mindig urala lelkünk vidámabb indulatának, a mosolyának, a hahótának.

Az a tény, hogy Vizvárit a Nemzeti Színház örökös tiszteletbeli tagjává nevezték ki, nem állapít meg semmi egyéb, mint hogy erre bő-

séges érdemeket szerzett, s hogy a Nemzeti Színháznak Somló Sándor személyében olyan igazgatója van, ki méltó utóda annak a szin-igazgatónak, a ki Vizvári tehetségét megszer-vezte a nemzeti színművészet magasabb rendű czéljainak.

De lehetetlen volna Vizvári színpadi művészetét méltatni, a nélkül, hogy Pry Pál-t szóba ne hozzuk. Az angol nehézkes humornak ez az érdekes alkotása nálunk talán még több kacagást fakasztott, mint hazájában, Angliában, pedig ott az alak maga kétségtelenül tipikusabb, mint a magyar földön. A «Pry Pál»-hoz Vizvárinak sok dicsősége fűződik. Páratlan kabinet-alakká formálta a kotnyeosságnek e mintal-alkját. Befejezettebb komikai alkotást lényegben és formában a mai nemzedék aligha látott a magyar színpadon. S ha Vizvári soha mást nem játszott volna, mint csak Pry Pált, akkor is a legnagyobb szabású komikusok sorában kellene őt emlegetnünk.

Zöldi Márton.

Markup Béla : Szoba-kút.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A TAVASZI NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS.

Benczúr mesternek nem kis érdeme, hogy iskolájában a magasabb művészeti generek művelésére előszeretettel buzdítja a tehetségesebb növendékeket. A történeti és vallásos festészet terén egyaránt próbálkoznak ezek a fiatal képző-írók és nem egyszer olyan eredménynyel, hogy a kiállítások ismertebb szereplői közt is sikerrel megállják a helyüket. Ezek közé tartozik Komáromi-Kacz Endre, kinek «Krisztus a gyermekek közt» című képe nemesek elismerésre érdemes szorgalom, de egyúttal helyes fölfogás s a jellemzésben már számottevő gyakorlottság ter- méke. Virágos réten, apró gyermekek közt látjuk az Üdvözítőt, a mint azok beszédét nagy figyelemmel hallgatják s azon buzgólkodnak, hogy hozzá minél közelebb férközhessenek. A festmény naiv közvetlenségével tesz hatást a szemlélőre.

Szintén a gyermekvilágból veszi tárgyát a már jól ismert Gergely Imre is, ki «Macskatoilette»-cíművel azt a kedves jelenetet festi meg, a mint egy kis leány fiatal cziczát tart az ölében, egy meztelen apróság pedig kefével igyekszik rendbe hozni a túrelmes állat hajzatát. A kik gyönyörűséget találnak a megfestett idillekben, a művész őszintén üdvözölhetik újabb képeért.

Paczka Kornélia, ki eddig inkább a sokszorosító művészet terén keltett figyelmet, ezúttal «Szegény lelkek» című képén fiatal leányok csoportját festette meg, kik bűnbánólag, kezüket tördelve néznek az égbe, honnan elnézést és bocsánatot remélnék. Az arczok változatos kifejezésében szépen és hatásosan nyilatkozik meg a művész jellemző ereje.

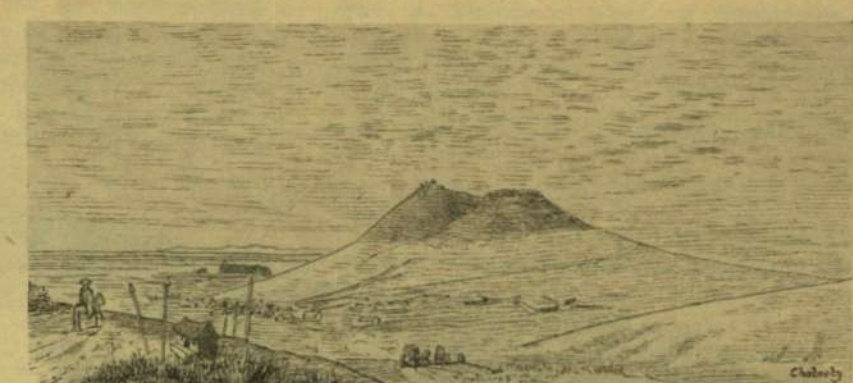
Múlt számunkban már bemutatottuk Zempléni Tivadar egyik hatásos genre-képét, a leányának szemrehányást tevő öregasszonyt. Tőle van a «Virágárosleány» is, kedves hatású, élénk festmény, melyet ezúttal bemutatunk.

A szoborművek termében Füredi Rikárd «Madách»-a számíthat nagyobb elismerésre. A gondolatokba mélyedt költő szecessziós mo- dorban tervezett padon ül, tekintetével mintegy az alatta hullámzó tömegben merengve. A talap- zatot gondosan mintázott reliefek díszítik.

Markup Béla «Szobakút»-at mintázott, melynek disz-zeül a kapaszkodó medve alakját hasz- nálta föl. Gondos és tetszetős alkotás.

Sziao-ku-san Kai-juen közelében.

Ta-ku-san kialudt bazalt-vulkán Kai-juen közelében.

KÉPEK A KELET-ÁZSIAI HARCZTÉRŐL.

JUDÁS HARMINCZ EZÜSTPÉNZE.

Egész kis legendakör fűződik ahoz a harmincz ezüstpénzhez, melyért tudvalegőleg Judás eladta volt az Üdvözítőt. Ma is még számos helyen mutogatnak pénzdarábokat, melyek állítólag e harmincz ezüstpénzből valók. Nemrégiben egy angol numizmatikus, G. F. Hill tartott előadást erről a tárgyról Londonban. Az első adat, mely a legendára vonatkozik, azt mutatja, hogy a legenda először Nyugat-Európában tűnt föl. E szerint a harmincz ezüstpénz eredete messzire vihető vissza, az ókorba. Thapa csinálta volna őket, s fia, Ábrahám földet vett rajtuk. Ugyanezt a pénzt adták Józsefnek az izraeliták. A pénz aztán az egyiptomi nagy Fáraó kezébe került, majd pedig Sába királynőhöz, a ki átadta Salamonnak; ettől viszont Nabukadnezar elrabolta s odaadta sábai szövetségeseinek. Ugyancsak ezt a pénzt ajándékozták a mágusok a gyer- mek Jézusnak, de Mária elvesztette az egyiptomi pusztában. Ekkor egy örmény csillagászhoz jutott a pénz. Ő ismét Krisztushoz juttatta, ki elhelyezte a pénzdarábokat egy templomban, s ebből a templomból kerültek végül Judás kezébe. Ezt a legendát a XII. században jegyezte föl Bitterlói Gotfried, a ki forrásul Szt. Bertalan egy héber beszédét említi meg, melyet az örményekhez tartott. Más monda szerint nyolcz pénzdaráb a Kr. e. negyedik században készült, s Rodusból való, egyre pedig Malábatn akadtak rá. E ródusi érmeken kívül van egy sra- kusai érme, mely Kr. e. 400 évvel készült és egy a Kr. u. 13. században talált pénzdaráb, melyet Egyiptomban találtak.

TÁPLÁLKOZÁSUNK HIÁNYAI.

Sajátságos számítást tett egy Gabriel Girond nevű francia író. Meg akarta vizsgálni, vajjon az az általános elterjedt fölfogás, hogy a föld bőségesen ellátja az emberiséget táplálékkal, megfelel-e a valóságnak. Statisztikai adatok alapján meg akarta állapítani azt a viszonyt, a mely a föld népessége s a rendelkezésre álló tápszerek közt áll fenn, számításba véve egyrészt a növényi és állati táplálék mennyiségét a földön, másrészt a lakosság számát. Így aztán könnyű az átlagos számítást meg- tenni: tudva, hogy a civilizált földön mennyi gabona, kukorica, rizs, burgonya, stb. terem s viszont tudva az élő emberek számát, — nem nehéz megállapítani az átlagos mennyiséget, hogy mennyi kenyér, rizs, krumpli, hús, stb. jut egy-egy emberre.

E vizsgálódás eredménye az, hogy minden felnőtt emberre naponként 274 gramm kenyér, 45 gramm kukorica, 87 gramm rizs, 321 gramm burgonya, 49 gramm hüvelyes vetemény, 22 gramm vaj és sajt és 137 gramm hús jut. Ez pedig Girond szerint nem elég egy felnőtt embernek; jelentékenyen alatta marad annak a táplálék-mennyiségnek, a melyet a fiziológusok az egészséges fentartására szükségesnek tartanak. Fehérnyeanagok dolgában épen egy harmad- részszel kevesebb a szükségesnél.

Ebből tehát az volna a következés, hogy a föld nem bírja kellően táplálni lakóit, csak azoknak háromnegyed részét. Ez ugyan meg- lehetősen pesszimista állítás, csak hogy a francia író számításába egy igen lényeges hiba csúszott bele. Az ember élete fentartásához a fiziológusok által megállapított táplálék-meny- nyiség ugyanis miránk, a mérsékelt égöv fehé- rő lakóira van számíva, de az emberiség többi, tehát nagyobb részének, nincs ennyi táplálékra szüksége. Már Európa országaiban

is a mezőgazdaságot fűző lakosság nem fogyaszt annyi táplálékot, mint a mennyit a tudósok szükségesnek mondanak; a többi földrészek lakói pedig, például az ázsiaiak, még ennél is sokkal kevesebbet beérik, különösen fehérry- de dolgában. Hogy mennyi táplálékra van az em- bernek szüksége, az első sorban attól függ, hogy mennyi munkát végez, továbbá függ az éghajlattól s egyéb más tényezőktől, a melyek- nek közt van a megszokás és hagyomány is.

Girond következtetése tehát csak akkor volna helyes, ha a kínai, a japán, a hindu, stb. ép annyi táplálékot kívánna meg, mint a mérsékelt vagy a hideg égövi európai; a valóságban azonban jóval kevesebbet is elég neki. Igaz azon- ban, hogy mennél jobban népesedik be a föld, annál inkább beigazolódik Girond számítása. El fog jönni az az idő, a mikor az emberiség, bár a mostaninál jóval nagyobb területeket vesz művelés alá s ugyanazon a területen is jóval többet bír majd termelni, nem lesz képes ellátni magát elegendő tápszerrel, főleg fehérryével. Így tehát határt kell majd — persze, valamikor a messze jövőben — vetni az emberi nem szaporodásának, ha ugyan a technika további hal- ladása ezen a bajon is nem fog segíteni.

A KELET-ÁZSIAI HARCZTÉR.

Tie-ling, Karbin és Kai-juen vidéke.

Alig van fogalmunk azoknak a területeknek a nagyságáról, a melyekről a háború folyamata alatt beszélnünk kell. Port-Arturtól Mukden egyenes vonalban mérve annyira van, mint Bu- dapest Orsovától, Mukdentől pedig Karbin any- nyira, mint München Budapesttől. Vladivosz- tok és Karbin között megint körülbelül ugyan- akkora a távolság, csak hogy a mig Mukden dél-dél-nyugatra van Karbintól, addig Vladi- vosztok kelet-dél-keletre.

Ez a két útvalon, most már egyszersmind vasutvonal, körülbelül Mandsu-országnak azt a hegyvidékét, a mely sűrűn be van növe öser- dökkel, de alig lakik benne ember. Mandsu- ország legsűrűbb népessége ott van a Liau-ho sikságának szélén Liau-jang, Mukden, Hszin- min-tun és Kin-csou-fu vidékén. Innen északra azon az úton, a mely Tie-lingen és Kai-juenen keresztül Kirin felé vezet, még sűrűn követke- nek egymás után a falvak, de már a nagy kara- ván-úttól keletre és nyugatra, a hegyek, illető- leg az óriási kiterjedésű daur-alföld felé tete- mesen gyérebb lesz a népesség, ámbar még az a nagy út, a mely Karbin felé vezet, szintén elég sűrű község-fűzér. Kai-juennél ágazik el a két nagy út, az egyik Karbin, a másik Kirin felé.

A Karbin felé vezető út legnagyobb részét már a sikságon halad a hajdani határfal mentén, a melyet itt a nomádok ellen építettek a hegy- lejtőkre települő khinaiak. Faczólopókból volt ez a fal, de ma már csak nyomai vannak meg. Azelőtt ennél az útnál sokkal fontosabb volt az, a mely Kirin, Mandzsuria legnevezete- sebb kereskedelmi gőcpontja felé haladt. Hal- mok közt, széles, magas terraszonok, majd te- kintélyes hegyek közt vezet ez az út, de min- denütt elég kényelmes hadseregek számára is.

Kai-juen, helyesebben Kai-juen-hszien nem nagy város, jelentőségét főleg a két nagy út találkozásának köszönhette. Nagy fallal van körülvéve, s a város fejlődését élenken bizo- nyítja az, hogy a városka nagy része már a fa-

lakon kívülre szorult. Semmi különös érdekes- sége sincs, olyan mint minden észak-kínai város, széles, nagy, poros utcái, alacsony házai vannak, meg egy nagy pagodája. A nagy utról szép kilátás esik a városra, mely már lenn fekszik a homokos alföldön s mögötte a végtelen pusztá kékes homályán vész el a tekintet.

A Kai-juenből Kirinbe vezető úton csak egy nagyobb, fallal kerített város van, I-lung-csou, a melynek főutczáján tolongott a nép, a mikor keresztül utaztam rajta. Néhány csinos üzlet, templom, színház és néhány szebb lakóház városi jellegűt kölcsönöz ennek a főutczának. A többi helység útközben mind falu, de néme- lyik olyan nagy, hogy színháza is van. Ezek a mandsuországi színházak egész csinos, tiszta kínai stílusú épületek, a melyeknek színpada a szabad térre néz ki, a melyen álldogálva hall- gatja a falu vagy város népe az órák hosszat tartó szindarabokat.

A tájék sok helyen nagyon egyhangú halom- vidék, másutt elég festőies részletek láthatók, így különösen nagyon érdekesek azok a kis kialudt bazalt-vulkánok, a melyek a mi Balaton-vidéki bazalt-vulkánainkra emlékeztetnek. Ilyen pl. a Taku-san és a Sziao-ku-san (Nagy Árva és Kis-Árva hegy), a melyek a hadviselő feleknek bizonyára jó szolgálatokat fognak tenni. Hogy a Ta-ku-san, mint az egész vidéket domináló hegykup, még jelentékeny szerepet fog játszani, azt bizonyosra lehet venni, azért itt is bemutatjuk a képet.

Kirin tekintélyes nagy város, különösen élénk kereskedelme rendkívül fontos volt. Nagy esap-ást mért a városra az az esemény, hogy a Vladivosztok felé vezető vasutat nem építették a város közelében, pedig nagyon megérdemelt volna, mert alig láttam kínai várost, a melyben a nagy-kereskedés ilyen intenzív lett volna. Óriási mennyiségű áru volt mindig a város- ban felhalmozva s a karavánok ezt nagy egy- utton hordták össze és vitték ismét szerteszét. A Szungari partján épült, szép tágas völgyla- pályon, körülötte mind meredek sziklahegyek, kolostorokkal, kis váracskákkal erősítve, a mi olyanná teszi a várost, mintha valahol Dél- Kínában, a sűrűn lakott óshazában volnánk, nem itt kinn a puszták szélén, a nomádok, a hódító idegen népek zaklatásainak kitéve.

A vasut másik ága, a mely Karbinból Muk- den felé vezet, szintén elkerülte Kirint s a modern forgalom gőcpontja most Karbin volt, ez az eredetileg jelentéktelen kis falucska, a melynek a nevét hiába keressük olyan térképe- ken, a melyek a vasutépítés előtti időkből valók.

Karbin szintén a Szungari mellett fekszik, de a folyó itt már nagy, mert Petuna vagy Bodune táján egyesült a Nonnival, Ejszak- Mandzsuria főfolyójával.

A Szungari híja Karbinnál egyike a legna- gyobb hidaknak az egész szibériai vasut men- tén. Télen, a jégről alapozták a pilléreit s hatal- mas rúdos vastartóit mind messziről, Európá- ból kellett ideszállítani. Egyik képünk a hidat mutatja a folyó jobb partjáról tekintve.

Már a hid építése idejében sok ember tele- pült le itt ezen a kis, soha ilyen fontos szerep- ről nem is álmodott folton. Majd a mikor a vasut elágazását is innen kezdték építeni, egész várossá fejlődött a néhány házból álló kis tanya. Ma már ki van jelölve minden nagy utczája, mint leendő nagy városnak, a bulvárai, sugár- útjai, főterei stb. de persze még a kiépülés csa-

Vasúthíd a Szungarin keresztül Karbin közelében.

nehány év múlva lett volna várható. Igazi kínai-orsz városnak készült, mint a milyen Vladivosztojk is volt, a mely lényegesen különbözik az angol-kínai városoktól. Az angol-kínai városokban ugyanis az intelligencia, az előkelőség az angol s néhány kínai főúr, a köznéppedig tisztá kínai, a melylyel az angol soha össze nem keveredik. A muszka-kínai városokban az intelligencia ugyan szintén főleg orosz, de a köznéppedig tisztá kínai, a melylyel az orosz és a kínai teljesen összekeveredik a város zürzavarában. Még tökéletesebb volna a keveredés, ha a kínai le nem nézné az orosz parasztot, a melynél sokkal műveltebb, sokkal józanabb és erkölcsösebb. Hitelez neki, dolgoztat vele s ha berugott, úgy kidobja pálinkás butikjából, hogy a lába sem éri a földet. — Még a földeket is együtt művelik a kínaiival, s bizony ezen a téren is lefőzi a kínai a muszkát, mert szorgalmasabb, ügyesebb és takarékosabb. Ha az orosz urrá lenne is Mandzsuria területén, nem adok neki száz esztendő, a kínai teljesen visszahódítaná ezt a területet gazdaságilag, mert ebben a tekintetben semmiféle nép sem képes vele versenyezni.

Ez az oka annak, hogy a kínai nem nagyon félt az oroszától, sőt örömmel látta, miként épül a vasut, fejlődik a forgalom, nő a közbiztonság

A kínai utca Karbinban.

s mind újabb és újabb területeket lehet eke alá fogni, meg temérdek új üzletet lehet nyitni, a melyben mindenféle európai és kínai áruk

Hídépítés a befagyott Szungarin Karbinnál.

KÉPEK A KELET-ÁZSIAI HARCZTÉRŐL.

között a pálinka lett a fő-fő czikk, a mivel a hódítókat valóságos rabszolgává lehetett visszahódítani.

A háború persze az így fejlődő különös gazdasági állapotokat megzavarta. A sok katona durva erőszakoskodása nagy csapás a békés kínai lakosságra, s hihetőleg minden tehetősebb kínai elmenekült innen olyan vidékre, a hol a háború nem fenyegeti életét és vagyonát. A szegényebb nép pedig túri a fergeteget s igyekszik minél nagyobb hasznot húzni belőle.

Karbin vidékén most kétségtelenül nyüzsgő élet folyik. A hadsereg ellátásának ez a legfontosabb állomása s ha egyszer ezt elfoglalnák a japánok, akkor urai annak a rengeteg országnak, a melyet ez az itt keresztül húzó vasutvonal köt egyedül hozzá az orosz birodalomhoz. Csak hogy a távolságok itt igen nagyok. A míg a két hadsereg egymást üldözve Karbinig juthatna, ki fog önteni a tavaszi esőzések következtében a Szungari és a Nonni s tengervíz alá kerül Karbin vidéke, a melyen mozdulni sem lehet a hadseregeknek. Aztán majd jó a milliárd szunyog és bögoly, a rekkenő nyári forróság, a pusztító lázák és tifusok s olyan pusztulás lehet emberben és állatban, a mely a feyver által okozott veszteségeket is meghaladhatja.

Cholnoky Jenő.

EGYVELEG.

* A japán hadsereg minden egyes gyalog- vagy lovas hadosztályához egy léghajó- s egy drótnélküli táviró-különmű van beosztva. Ezt a rendszert most a német hadseregben is behozták. Togo tengerhajóhada Tokióval a drót nélküli táviró útján érintkezik, s a tengeraltti kábelre nem szorul.

* Pál Alexandrovits orosz nagyherceg, a császár unokaöccse, oly nagy természetű, hogy szállodákban nem kap elég hosszú ágat, ezért saját összehajtható ágát mindenütt utána viszik.

* A transvaali arany- és gyémánt-bányákban eddig dolgozott kaffer munkásokat ujabban a kínai kulik majdnem teljesen kiszorították. A kínai munkás olcsóbban és jobban dolgozik, kevesebbet lop s ritkán részeg.

* Az angol hadügyminiszter ezelőtt harmadfél évvel a boer háború történetének megírását rendelte el. A szükséges okmányok s adatok megszerzése, valamint a terep-felvételek mostanában évenként 81,600 koronába kerültek. A katonai irodalomban fontosnak ígérkező munka még nagyon sokára fog elkészülni.

* Gazdag s előkelő kínai temetésére a rokonok s barátok koszorúk helyett számtalan fehér selyemből készült zászlót küldenek, melyekre fekete bársony betűkkel az illetők szerencsekívánatai vannak felvarrva. A temetés napján külön e célra fogadott emberek a zászlókat a sárga s onnan vissza a halottas házhöz viszik, hol azokat a szobák falaira aggatják.

* Belgiumban a 25. életévét nemlén emberek egy szavazattal, családos vagy özvegy emberek két szavazattal, papok és más tanult emberek három szavazattal bírnak. A szavazástól elmaradó választókat szigorúan megbüntetik.

EGY MAGYAR HEGEDŐS.

Irta Berczik Árpád.

Öt-hat éve annak, hogy egy baráti házhoz, — Jeszenszky Sándorékhoz — meghívtak vacsorára.

A háziasszony nagy titokban megsúgta az árkezőknek: «Fráter Lóránt is eljön. Majd vacsora után megkérjük, énekeljen el egy pár magyar nótát.»

Először hallottam ezt a nevet. Kicsoda, mi-csoda ez a Fráter Lóránt? Honvédszár főhadnagy. (Ma már kapitány.)

— Pompásan éneklie a magyarokat. Nem ismerem párját.

— E szerint olyan férfi-Blaháné?... Tamássy József... Vidor Pál-fajta?

— Nem a! Egészen más, különleges valami. No, de majd meglátja; azaz, hogy meghallja.

Megvallom, nem valami nagy bizalommal voltam a nagy ismeretlen iránt. Már elég műkedvelőt hallottam életemben, a ki magyarokat kántál, csin-czog, vagy cimbalmon alkalimpál. Megrekedt tehetségecskék, fejletlen bujtványok. Egy csöpp zamat, picurkányi eredetiség, de semmi művészet s még kevesebb önálló, kifejelett egyéniség. Azért mégis művészszámba mennek ismerősök, jó barátok körében.

Nemsokára aztán csakugyan megszólal az ének.

A szomszédaszobában szívtam el vacsora utáni szivaromat és oda se hallgattam a kezdődő nótázásnak.

Egy idő múlva azonban, a hogy az ajón keresztül az ének és zongora hangjai átcsapódtak, nyugalmam elhagy, valami pezsdülni kezd bennem, a vérem mozgásba jön. Hm! Ennek fele se tréfa! A másik szobában lelkes tapsvihar jutalmazza az éneket.

Felugrom. Megállok az ajtóban s odatámaszkodva az ajtófélfának, nézem a képet.

A zongoránál egy fekete bajszú úr ül, jobbra egy másik úr gordonkával. Közöttük meg a zongora mellett egy mokány, tagbaszakadt, jó magyar képi honvédfőhadnagy, kezében hegedűvel. Mosolygó, gömbölyű, egészségétől pirosuló arc, gesztenyeszín bajszszal, kedvtől ragyogó szempárral.

A mi azután következett, az egy kedves álomlátásnak tünt fel.

Előttem a verőfényes puszták s lelkek továbbzik a délibáb hullámain. Cseng, bong a nyáj kolompja... A pásztor tilinkója megszólal és mondhatatlan megindultság vesz rajtam erőt. Én népem, én édes magyaram, téged látlak a magad igaz, ősi voltában. Szomorkodva, ujjongva... dévajkodva... érzelmesen... A lelked szól hozzám, annak a megnyilatkozását hallom a zeneszóban. És kipírulva, villogó szemmel csüggnék a nyalka főhadnagyon és két társán, a kik olyan esodálatos módon tudják a szívet megindítani.

És mikor egy-egy dalsorozatnak vége szakad, mind oda rohannának és mindnyájan a nyakába borulnának a takaros főhadnagynak, a ki mint énekes, mint hegedűs, mint előadó, elbájl mindenkit.

De jut a kitüntetésből társainak is. A fekete bajszú úr Nemes Lajos, az igazságügyminiszteriumban titkár; a gordonkás meg Fráter Béla fővárosi ügyvéd, Lóránt testvér-bátyja, mindketten ivadéka a biharmegyei ősrégi Fráter családnak.

Egy sziv dobog mindhármukban. Csupa gyöngédség, simulás, alkalmaszkodás a két kísérőben. A billentyű, a gordonka húrjai csak arra valók, hogy kiemeljék Lóránt énekét, játékát. Két önálló művész rokonszenvből a harmadikhoz alkalmazkodik. Játékukban a legteljesebb együttérzés, művészi szeretet és nemzeti lelkesültség vegyül össze. Szeretik az ő Lórántjukat és imádják a magyar nótát, a melynek előadásában Fráter Lóránt mintha föllevenitné a régi hegedűsök, az igricek hagyományait.

Ilyenek lehetnek a Tinódi Lantos Sebestyé-

nek. Lant helyett Fráter Lóránt hegedűvel kíséri énekét, melynek szövegét valósággal eljátszza, szükség esetében még egy pár takaros tánczlépéssel is kiszinezi. Művész-e, vagy naturalista, vagy a kettő közt áll-e s milyen távolságban, vagy közelségben egyikhez, másikhoz: döntések el hivatottabb szakértők. Én csak a hatásról számolok be, melyet rám és mindnyájunkra akkor és máskor is tett.

Kisebb, bizalmas körökben, hol a kölesönhatás előadó és hallgató közt könnyen és gyorsan jön létre, — mennyire volna ez a nagy művészet a nagy közönség elé vihető ott milyen hatásra számíthatna, — azt csak a tapasztalat mutatná meg.

Egymást követik a magyar nép- és műdal válogatott gyöngyszemei. A kruczevilág keseregői, Lavotta édes nótái, kaczkias toborzók, a daliás palotások, aztán a fonókák és mezők dalai... az újabbak nagyrészt magának Fráter Lórántnak, továbbá Dóczy Józsefnek és mások-

FRÁTER LÓRÁNT.

Kossak fényképe.

nak szerzeményei, vigak és komolyak... kékszemű buzavirágok, tarkálló pipacsok a rét üdeségével.

Miben áll Fráter Lóránt ereje? A vigban-e, vagy a szomorúban? Nem tudnám bizonyosan megmondani. Megindít a szíved mélyéig az érzelmes andalgással és azon veszed magad észre, hogy könnyes a szemed pillája... De páratlan ő voltaképpen akkor, mikor a magyar lelket szólaltatja meg a pajkosban, a hetykében, a betyárosban. A hogy a huszár- és betyárnótákat előadja az ő gyönyörű magas bariton hangján, azt a sok magyar eredetiségét, a melylyel ezekben a nótákban a különféle érzelmeket és indulatokat kifejezésre juttatja, — ma már igazán alig hallhatjuk. Szinte sajnáljuk ezt a «szép betyárvilág»-ot, melynek véget vet az a ezüdar kultúra! Szinte bekívánkozunk a kaszárnyába...

«Száz szál gyertya! Száz szál gyertya!» hangzik mindenfelől.

Mert ez az ő ütőkártyája. A ki mindennek ellenáll, azt meghódítja a «Száz szál gyertya», melynek sok más elterjedt szép nótával együtt ő a szerzője. Ezt a betyárballadát senki se tudja így előadni. Az a tűz, az a szilajság, a mikor a vén betyár betérve a csárdába, hogy ott isten-

igazában kimulassa magát, a csaplárosra rákiált, hogy «Száz szál gyertyát, száz itozte bort ide az asztalra...» felkavarja a vért minden magyarban.

Nincs határa a lelkesedésnek. Meghatott, meg-rázott. Az asszonyok kendőiket lobogtatják, a férfiak megrázzák a kezét, megölelgetik, szívökre szorítják.

Sokszor hallottam azóta Fráter Lórántot különböző magántársaságokban (katonai állása miatt nyilvánosan nem léphet fel) s mindenütt ugyanazt a hatást tette és teszi, valahányszor hallatja magát, kivált ha jó kedve van. A mi nagyrészt attól függ, hogyan hallgatják. Ha lélekkel figyelik, tüzet fog. Nagy a közvetlensége és bele kell melednie. Minél tovább játszik és énekel, annál gyűjtöb.

A főrangú világ, sőt az uralkodóház több tagja is gyönyörködött már ebben az igaz magyar előadásban. Mánások kastélyaiban, külföldi hercegek és főurak előtt játszott nem egyszer. És eredeti egyéniségével, nemzeti műveltségével megbüvölte azokat is.

A múlt napokban Szapary Pál grófnak támadt az szerencsés ötlete, hogy Fráterékat és Nemes Lajost meghívja Párisba, hadd mutassák be néhány főúri szalonban a magyar zenét. Elfogadták a grófnak baráti meghívását és Szapary párisi ismerőseinek terneiben a magyar nótát diadalra juttatták. A gróf két ebédet adott az ottani főrangú világnak s ezeken kívül meghívták őket külön-külön a két gróf Castellane (az egyiknek felesége Gould, az ismert nevű amerikai milliárdosnak a leánya), továbbá gróf Berteaux, gróf Khevenhüller osztrák-magyar nagykövet és D'Uzés herceg. Mindenütt nagyszámú, a legelőkelőbb és legfényesebb társaság előtt játszottak, olyan hatást kelte, mint akárcsak itthon.

Egy idegenbe szakadt magyar mánás-asszony is volt egyik alkalommal a hallgatóság közt, ki könnybe lábadt szemmel kiáltott fel: «Istenem! fölébredt bennem most minden, a mi magyar!» De az idegenek is rendkívül élveztek játékukat. Megbüvölte őket a magyar nóta végtelen szomorúsága, egészen neki lelkesedtek a tüzes csárdásokon és emelkedett hangulatban nem gyöztek eléggé kifejezést adni elragadtatásuknak. Az előadások után a francia nagyúri hölgyek is ép úgy kitüntették Lórántot, ép úgy ünnepelték, mint a magyarok itthon.

Nagy tanulság ez nemzetközi, vagy épen német izlésű zenivilágunknak, mely a magyar népdal vadvirágait lenézi. — Akárhány külföldi találkoztam, ki esodálkozott azon, hogy nem becsüljük meg jobban gyönyörű zenénket.

Ez a szemrehányás nem a nagy közönséget, inkább művészi körünket illeti, melynek izlése még ma is legnagyobb részt idegen, leginkább német, és könnyebbnek találják az utánzást, mint az önálló alkotást. Csakugyan teremteni nehezebb, mint egyszerűen átvenni valamit.

Gróf Khevenhüller szerencsét kívánt gróf Szapary Pálnak ezekkel a szavakkal: «A te magyar barátaid óriási sikert arattak.» Ez a bizonyítvány rövid, de sokat mond.

BOHÉM-ÉLET.

Puccini operája négy képen. A Magyar kir. Opera udjónsága, április 27-ikén és 28-ikán.

A rendes, szinte nyárspolgári életmód ellenkező-jét jelentő «bohém» szó már egészen meghonosodott a magyar középosztály nyelvében, kivált mióta Murger világhírű regényét (a 90-es évek elején) francziából lefordították s aztán, 1897-ben a regényből készült színművet a Nemzeti Színház, s Leoncavallo-nak «Bohémek» című dalművét a magyar kir. Operaház, színehozta. Ezzel az operával egy időben született meg versenytársa, a szintén nagytehetségű olasz Giacomo Puccini operája. Európa összes dalmű-színpadain vetekedett a két darab, néhol az egyik, másutt a másik került előadásra.

sok helyen mind a kettőt előadták — váltakozó diadallal. Hozzánk meglehetősen későn jutott Puccini műve, holott operánk előbbi igazgatói megbizhatk voltak a szerzőben, hiszen az ő régebbi dalműve, a nálunk tíz éve bemutatott «Manon Lescaut», az újabb olasz operairodalomnak maig fölül nem mult remeke s a mindenütt, nálunk is nagyon méltott «Tosca» szépségeinek nagyobb részét már a «Manon»-ban föllelhetni. Ugyanezt elmondhatjuk a «Bohém élet»-ről is, bár a zenekarral bánás, a hangszerelés művészete Puccini újabb dalműveiben még tökéletesebb, mint a minő a «Manon»-ban volt.

Szövegírói, a hirneves Giacosa és Illica, részben más jeleneteket vettek át Murger regényéből, mint a miket Leoncavallo operájában láttunk.

Az I. «kép» (azaz felvonás) inséges padlásszobát ábrázol: a sokszor megénekelte párisi «Mansard»-t; Rodolphe a költő és Marcel a festő a decemberi hidegben — más tüzelő hűján — Rodolphe drámakéziratával fűtenek be. Jó barátjuk, Schamard zene-szerző, pénzhez jutott, jön Colline-nal, a bölcsész-szel s vígan poharznak; mulatságos epizód a hát-ralékos házbérért jövő háziúr megvendéglése és aztán, jó ürüggyel — kidobása. A többiek «café-restaurans»-ba mennek, Rodolphe igéri, hogy ne-hány verssor megírása után velük tart — de be-ve-tődik fiatal szomszédnője, a szép Mimi, gyertyá-juk a légvontól elalszik, a sötétben egymás kezét megfogva, egymás szívéhez is utat találnak. — II. kép: a kávéház előtt, karácsonyesti, mozgalmas, víg utcai élet. Bohémünk szomszédságába telep-szik egy úr, kedvesével, Musette-vel, a ki átbeszélget régi udvarlójához, Marcelhez s vérg boszantva új szeretőjét, végre is visszapártol a festőhöz. — III. kép: a város végén egy korema előtt: Mimi panaszkodik a festőnek, hogy Rodolphe rozslú bänk vele. Marcel kivallatja barátját: a költő be-avallja, hogy szakítani szeretne, de csak azért, mert kedvese mellbeteg, ő pedig teljes pénztelenségében nem veheti a bajnak elejét. . . A szerelmes pár gyöngédségen egyesül — de azalatt az indulatos Musette, heves jelenet után, faképnél hagyja Mar-celt. — IV. kép ismét a padlásszoba: a költő és a festő bänkődnek kedvesük után; Musette jön, hozza Mimit, szegényt, a ki a végét járja; a jóbarátok tel-hetőleg segíteni akarnak: egyikük orvosért megy, másikuk szaloga teszi téli felöltőjét, hogy tüzelőre teljék. De mind hiába: Mimi kiliheli lelkét. Rodolphe kétségbeesik.

Nemcsak ez a kivonatos elbeszélésünk rövid; a leghosszabb felvonás is az. Az I. nem sokkal hosszabb egy fél óránál, a többi meg mind rövidebb. Ebből már kitetszik, hogy zenéje nem az a régi jó izlésű, kidolgozott áriákból felépített opera-stil, mely a szö-veget sokszoroson meghosszabbítja; hanem gyorsan perdülő zenei szavaltat, szűkösen elszórt «arioso» (dallamosabb) részletekkel, a melyek szívhezszóló-bak. Ilyen szebb mozzanatok: az I. kép végén Rodolphe és Mimi kettőse; a II.-ban Mimi bemutatása, Musette kaczer keringője; a III.-nak elején Mimi panasza («Reggel este faggat . . .», «El kell válni, o valósi!»), Rodolphe keserűsége («Én más-on srok, más-on . . .», «Dicső virág ez a lány») és bol-dog kettősük («Honnán vígan kiröppent»), a IV. képen ugyancsak az ő szerepek töredékei. A többi szerepeket inkább csak azért nem mondjuk hálát-lanoknak, mert lehet azokat játszani: mindegyik alak jellemző, s az erős érzések, meg a nyomor és a természetadta jó kedv ellentéte az ábrázoló éne-keseket eredeti és ellenállhatatlanul kifejező dekla-málásra és játékra készíti. A zeneszerző pedig ott is, a hol a dallamossággal homlokegyenest ellen-kező zenét ír — s ilyen a mű legnagyobb része, — olyan csillogó, szines hangvegyületeket alkot: ha-rangjáték, hárfá, fülesliklandon kongó fa-nyelvek (xylofon), stb. mindig telten hangzó és meglepő hangszerezéssel gyönyörködtek, hogy a dallambeli ürességet sokszor efeledtetik.

Puccini ötletes és jellemző zenéje távolról sem olyan dallamos, mint Leoncavallo operájáé, de azért két estén egymásután nagy sikert aratott: mind a két estén mint tudnomsz, mert április 28-án az összes szerepeket más művészek játszottak, mint 27-ikén. A kettős szereposztás művészeink erejének legjavát foglalkoztatta. A zenekar, élén Márkus Dezső karnagygyal, Alszeghy Kálmán rendező, s Kémény Jenő, a látínvalók tervező művésze, a közreműködő művészekkel együtt jogosan felelnek meg a zeneszerzővel a zajos sikert. A szöveget Radó Antal szépen, költőileg fordította. K. I.

Dr. SZABÓ ALADÁR,

ÚJ BUDAPESTI REF. LELEKÉSZ.

A Papp Károly halálával megüresedett buda-pesti IV. és IX. kerületi ref. lelkészi állás Petri Elek VIII. kerületi lelkészszel töltenve be, a budapesti ref. egyház az így megüresedett lel-készi állásra pályá-atot hirdetett. Több jeles pá-

Dr. SZABÓ ALADÁR.

lyázó közül, erős küzdelemmel, az április 18-iki pótválasztáson 476 szótöbbséggel Juhász László újpesti segédlelkészszel szemben dr. Szabó Aladár theologiai tanár választott meg. A bu-dapesti ref. egyház nagy tudományú és rend-kívüli buzgóságú lelképástort nyert benne. Életrajzi adatait itt közöljük:

1862-ben született Tácson, Fehérmegyében, ref. papi családból. Középiskoláit Székesfehérváron, Pozsonyban és Pápán végezte. 1880-ban Budapestre jött a ref. theologiai akadémiára; itt egyszerű, tiszta életével, tehetségével, szorgalmával hamar megnyerte komolyabb tár-sai tisztelést s tanári szeretetet. Már ekkor megkezdte egyháztársadalmi munkásságát, a mennyiben vasárnapi iskolákat állított fel s több társát is megnyerte a munkában való rész-vételre.

1884-ben az edinburgi egyetemre ment, a hol nemcsak a theologiai és természeti tudományokban tett nagy előmenetelt, hanem tevé-keny részt vett az evangéliumi keresztény moz-galmakban is. 1886-ban hazajött, budapesti vallásánár lett s mint ilyen megvetette alapját az erzsébetfalvi és kőbányai ref. egyházaknak. 1888-ban a budapesti ref. theologiai akadémiá-hoz helyettes tanárrá nevezték ki. 1891-ben bölcsészettudor lett s ugyanaz évben rendes theologiai tanárrá választották a bölcsészeti és neveléstani tanszékre.

Azóta hiven végvezte tanári kötelességeit, minden szabad idejét lelképástort munkával töltötte. Gondoskodott arról is, hogy új s kül-földön már kipróbált evangéliumi intézménye-ket honosítson meg a magyar ref. egyházban, annak erősítésére.

1892-ben a hold-utcai skót iskola imatermé-ben vasárnaponként magyar nyelvű istentiszte-leteket kezdett tartani. Tizenhárom év alatt igazán buzgó gyülekezetet alapított itt. Ugyanez évben feleségével, Biberauer Irmával, a ki a keresztény szeretet-munkák végzésében fárad-hatatlan segítőtársa ma is, megalapította a Lorántffy Zsuzsánna-egyletet, melyet ma már ország-szerzte ismernek. Szilassy Aladár közigaz-gatási bíróval együtt ugyanez időtájt szervezte a ref. ifjúsági egyletet a hitbuzgóságnak s erköl-csős életnek az ifjúságban való megerősíté-sére. 1903-ban alapította a Bethánia-egyletet a keresztény szeretet gyakorlása s az evangéliumi élet felvirágoztatása céljából. Ez egylet külö-nösen a serdülő fiúk és leányok nevelésére for-dít nagy gondot.

Több lap, mely a belmissziói munkát sürgeti, az ő szerkesztésében, vagy erőteljes támogatá-sával indult és erősödött meg. Ilyenek a «Haj-nal», «Kis Tükör», «Ébresztő», «Olajág», «Mus-tármag». Ezekbe sok cikket írt. De buzgó munkatársa volt a «Protestáns Egyházi és Isko-lai Lap»-nak és a «Protestáns Szemlé»-nek is. Sok tájékoztató, ismertető cikket írt angol, amerikai és német lapokba a magyar protestáns egyház helyzetéről, bajairól, jövő feladatairól.

A külföldi nagy nemzetekkel más módon is iparkodott összekötni az itteni ref. egyházat. Meghívására sok angol, francia, német protes-táns férfi kereste fel Budapestet s szerzett hely-es tájékoztatót rólunk, másrészt jó tanácsok-kal, új eszmék fölvetésével sokban hozzá-

járulva az egyházi és vallásos életnek fejleszté-séhez. Ő maga is gyakran utazott külföldre, hogy képviselje a protestáns vallásos egyleteket világkonferenciákon. Legutóbb is György End-rével, kiváló nemzetgazdasági ironkkal együtt képviselte a konvent megbízásából a magyar-orosz ref. egyházat a református egyházak Londonban tartott nagygyűlésén.

Ónálló munkái is jelentek meg Szabó Aladár-nak: «A philosophia jövőjéről», «Locke angol bölcsész élete és művei», «Lelki Harmat», «Utazás Londonba és vissza», stb. Cs.

KÉPEK A TEMESVÁRI GYERMEK-POLIKLINIKÁRÓL.

Temesvárott a múlt év vége óta egy valóban nemes czélú jótékonyági intézmény működik áldásos hatással: a gyermek-poliklinika, mely-nél szegény beteg gyermekek ingyenes gyógy-kezelést és gyógyszerket nyernek, az alsóbb néposztályokból való tudatlan anyákat pedig hozzáértő férfiak felvilágosítják s ellátják tanácsal gyermekeik ápolására vonatkozólag. Az áldásos rendeltetésű intézet létesülését egy Sailer nevű, nemrég elhunyt temesvári polgár-nak köszönheti, a ki nagy összeget hagyomá-nyozott e czélra a «Délmagyarországi Fehér-kereszt Egyesület»-nek, melynek igazgatója, dr. Szana Sándor, sokat buzgókodott a czél érdekében.

A gyermek-poliklinikáról közölt képeink egyike az épület homlokzatát s bejáratát mu-tatja. Ide hozzák kis kocsijaikban a beteg gyer-mekeket; a kapun a váróteremül is szolgáló előcsarnokba jutnak. Ettől jobbra van az a hely-ség, a hol minden egyes kis beteget pontos-an megmérnek az orvosi vizsgálatot megelőző-leg. Az előcsarnoktól balra van a sebészeti ren-delő szoba, tovább az igen jól felszerelt viz-gyógyintézet s a másik képkönn látható, min-den szükséges eszközzel és műszerrel felszerelt orthopaediai intézet. Az épület emeleti részében vannak a személyzet lakóhelyiségei, vegyteni és kísérleti laboratorium, könyvtár s a Délmagyar-orosz Fehér-kereszt egyesület hivatalos hely-ségei.

Az intézet most már át van adva rendelteté-sének s a szegény beteg gyermekek állandóan nagy számban keresik fel.

A TAVASZ VÁROSON ÉS FALUN.

Egyformán árasztja szét a tavaszi nap meleg sugarait mindenfelé, egyformán szeszélykedik a változókonny természetű április is hegyen, völgyön, falun, városan. A költők «bájos kikelet»-je, a szántó-vetők «ravasz tavasz»-a ugyanaz mindentől s még is az emberekre nézve olyan különböző!

A nagyvárosok lakói, de kivált a gyermekeseg, soha sem élvezhetik egészen a tavasz bájait. A nagy, végtelen mezők helyett kénytelenek megelégedni például Budapesten néhány közkerttel, a hol még futkározhatnak is egy kicsit, de az ör mindig a sarkukban van s mindenért szót tesz. Kűnn a Város-liget útjain pedig már nem is igen illik szaladgálni, mert oda leginkább a feltöttek járnak. Itt csak sétálgatni s a padokon üldögélni szokás. Mikor aztán már eleget nézték a tavon úszkáló hattyukat, kigyönyörködtek magukat az üvegházból került virá-gokban, — melyekből azonban leszakítani egyet sem szabad — akkor megint felülnek a villamosra és szépen hazamennek. Talán még egy fecskét sem láttak, legfeljebb néhány csiripelő verebet, vagy egy két csókat, a melyek ott fészkelnek a mezőgaz-dasági múzeum tetjén.

Mennyivel más a falusi gyermek élete! A mint víg lármával végifutnak a rövid utazákon, mind-járt ott találják a nagy, végtelen mezőt, a hol nem korlátozza őket semmi, nyargalásznaknak, játsza-dozhatnak akármennyit, marékiszámra téphetik a sok vadvirágot. Nincs itt mogorva ör, a ki szót tegyen ezért. Aztán csapatostól szállonganak a csi-csergő fecskéik, hol jobbról, hol balról egy-egy nagy fehér gölya tünik fel, a gyermekek régi, kedves barátja. Aztán tarka bibicék jönnek, furcsa buk-fenczeket vetve a kék levegőben; egy varjut ker-getnek nagy kiáltószással: «bávik, bávik!» Nyilván közel a fészük, azt féltik a torkos madártól. Majd pacsirták, sirályok, vadruccák bukkannak fel, a vetésben pedig egy óvatosan bandukoló nyúl. Szóval annyi sok minden, a mi örömöt, gyönyör-iséget okoz, s a miről a fővárosi gyermek csak a képekonyvekből értesül.

Igaz, hogy a falusi gyermekek meg azon bámul-nának el, a mit fővárosi társaik már egész közönyö-

Az orthopaediai intézet.

KÉPEK A TEMESVÁRI GYERMEK-POLIKLINIKÁRÓL.

sen vesznek. Például az utcai virágárus asszonyo-kon. Hogy lehet olyasmit árulni, a miből a mezőn ingyen annyit lehet tépni! Habár a mit ezek az asszonyok árulnak, olyan csodálatos szépek, a mi-lyet a mező csakugyan nem terem.

Még nagyobb álméldokást keltené a planétás leány. Ez egy kis zöll papagályt hord magával kalitkában s a ki két földről lefizet, az okos kis ma-dár tüstént kihűz neki egy kis czédulát, a melyre holmi jóindulások vannak írva.

Nos, már ilyenben a falusi gyermekek nem gyö-nyörködhetnek. A sors megosztott mindent. Nekik adta a tágas mezőt szabad madaraival, vadvirágai-val, városi társaiknak pedig azt a kis jósló rab-madarat, meg azokat a pompás virágokat, a melye-ket csokorba kötve árulnak az utcasarkon.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ifj. Ábrányi Kornél: «Iván»; regény a lovag-korból. Szokatlan nagy terjedelmű verses regény-nyel lepte meg ifj. Ábrányi Kornél az olvasókat, a kik hosszú idő óta elszoktak attól, hogy nevét más mint publicisztikai dolgozatok alatt lássák. Re-génye hat énekre s XXV. fejezetre oszlik, csaknem ötszáz lapot tesz ki s több mint ezerháromszáz nyolcz soros stanzából áll. A szerző a hetvenes évek közepén fogott bele, a mikor a politika s a hirlap-szerkesztés még nem vonta el a szépirodalomtól; az első éneket 1875-ben, a másodikat a következő két évben írta. Hosszú szünet után, 1897-ben ké-sült el a harmadik, negyedik és ötödik ének, a legutóbbi években az utolsó: a hatodik. Magától értetődő dolog, hogy ez a hosszú időköz, melyben az egész mű készült, megérzik rajta; a csaknem harmincz évnvi időköz alatt, mely az elejét a végé-től elválasztja, a szerző maga is sok tekintetben megváltozott, itéletle, a világ dolgairól való felgősa fejlődött, ismeretei, élettapasztalatai bővültek s izlése is változott. A fiatalság hevét az érett kor nyugodtabb szemlélődése váltotta fel, az ifjú hang csapongását a mértékertőbb komolyság.

A mese maga teljesen romantikus. A XII-ik század elején játszik Magyarországon, de a szerző nem sokat törődik a sem a helyi színezettel (ha más országba akarná tenni a mesét, alig kellene valamit változtatni rajta), sem a korhűséggel. A mese romantikus menete különös, de nem ér-dekeltlen ellentétben áll a jellemek erősen össze-tett, csaknem modern voltával; különösen a főhős, Iván, mintha ismerné Rousseaut s a belőle fejlődött modern irodalmat, oly érve benne a természetes ártatlanság mellett az érzelmesség. Az ifjú, a ki magányban, a világtól elzárkózva nevelkedett, med-vekkél vivot élet-halálharcot, megismeri a vén Albert várúr ifju nejét s az első pillanatban öntu-datlanul egymásba szeretnek. Szerelmük bensőbb ismerettség után öntudatosá, költői epedősébb szen-védélyes vágygyá lesz, — a költő igen szépen, hol finom részletzéssel, hol meg széles vonásokkal, inkább sejtetve, mint magyarázva rajzolja meg ezt az átalakulást egész a bűnbűnésség. A gonosz Albert, ki egykor szerelmi boszúból Iván atyjának gyilkosa lett s ezzel anyjának is halálát okozta, megtudja titkukat s örögi tervet kóhol megromtásukra. Elvá-lasztja a szerelmeseiket egymástól s rossz híreket költi egymás előtt. A nő e miatti bánatában, meg azért, mert ura durva tivityrázásra kényseríti,

eszélős lesz, Iván pedig nagybátyjával, Sebőkkel a Szentföldre megy Bouillon Gottfried seregével. E ponton a verses regény a «Meggabadult Jeru-zsálem»-mel érintkezik. Iván a szent város hősies elfoglalása után izenetet kap Alberttól, melyben ez bevallja minden gonoszágát. Hazaindul, de Andre-dit, egy szenvedélyes keleti nő szerelmében, hogy ne kelljen elválnia tőle, megöli. A boszu Sebők-re ma-rad, a kit a sok csapás a vallási szemlélődéshez emelt. Albert Sebőköt megtudva, hogy Iván meg-halt s boszujja így nem sikerült, dühös örületében leveti magát a bástya fokáról. Vára helyén Sebők kolostort emel s maga is abban lakik, vallási elmé-lyedésben. Ezzel végződik a regényes történet. A tartalom s rövid összefoglalása csak a mese vázát adja vissza, a színekért az eredetihez kell fordulni, mely minden tekintetben megéri az olvasásra fordított időt. A szerkezet egyenetlenségeiért bőven kárpótol az előadás változatos gazdagsága, melyben megvan az élezes gúnnyolodástól a mély megindultságig, az epikai nyugalmú részletezéstől a drámai erejű tö-mörőség minden hangzma a maga helyén. Ha néha érzik is bizonyos fáradság egy-egy részletben, ha itt-ott észreveszünk is, hogy a költő hosszú idő alatt kissé elszokott a verses formától, kétségtelen, hogy ifj. Ábrányi Kornél verses regénye nem köz-önséges tehetség érett alkotása s mai költői természetünk legjavából való. A munkát a Légrády-csög adta ki; ára füzve 6 korona, kötve 9 korona. Mutatványul az ötödik ének végét adjuk, a szerel-mas Andreddittől agyonszúrt Iván halálát:

A balesetnek híre szerte fut,
Hallják a lovagok s ijedve jönnek:
Jön a sebész, ki minden sebhe' tud; —
S dőbbenve áll, láttára a verőzónnek.
S csak titkon közli a gonosz gyanút,
Mely nemcsak a gyantánál több lett;
Sőt bizonyos már! Nem a seb halálos,
Hanem a méreg az, mely bizonyos halált hoz!

Iván is érzi ezt, s a bú redői
Simúnak arcán, s mind mosolyra válnak.
Osdós az, lelke mint engesztelődik
Sorsához, közeledtén a halálnak!
Édit hűségre még egyszer felkölti
Tünt álmaít a tiszta Ideálnak: —
S mint rég, még egyszer ép úgy egyesül vele,
Hogy ezzel szálljon majd a sirba le.

«Jó bátya jer! — Hajolj le és ölelj meg.
Nincs sok időm, halld végakaratom!
Büntetve ne legyen soha e gyermek,
Ki szerelemből ölt, mert szeretett nagyon! —
Még vártok kinjaimtól! Végzetemnek
Határt szabott, s ezért csak áldhatom! —
Csak halva mehetek Edit szeme elé,
Hogy ne piruljak, ha szemembe néz.

«De vigy oda, s mutass Albertnek is meg. —
Mondd neki: nem lehet boszujja teljesebb! —
Mondd, mindazok közt, mik sebék e szívet,
Csak az nem fáj, a mely megölt, e seb! —
S látomra ha eszmélne, mondj Editnek,
Miatta én is vesztém eszemet;
De még nélkül ejtém mindazt, a mi folt;
S e még az is szerelmem bizonyította volt!

És kérd meg őket, engedjék meg azt,
Hogy sirom az a dombtető legyen,
Mely ott áll az Edit erkélye alatt,
És ablakba néz egyenesen;
Oda hű ő áll, mint fehér alak,
S honnét a kendő, könyttől nedvesen

A poliklinika épülete.

Kezembe hullt — s hol nászunk éjjelén —
Bármily rövid vala — örökre lett enyém!

«S Albertnek mond meg, ha azért, mivel
Szegény atyámnak ő volt gyilkosa,
Én lettem a sors eszköze, kívül
Öt büntető — én soha boszura
Nem gondolok; — és nem árultam el
A szörnyű titkot később sem soha! —
És ha az Isten néki megbocsátott,
Síromban nem viszek sem haragot, sem átkot.

«S te is jó bátya! ha keserítelék,
Bocsásd meg! — S mint én tartám eskümet,
Tartsd meg te is hűn mindazt, mire kérlek! —
S adj búcsú csókot! — És most jöjjenek
A szeretett s oszadt nemes vitézek,
Még egyszer hadd szorítsam kezüket! —
S ha lesz fiam, Edit kit élve szülne tán,
Légy atyja te, s legyen neve: Iván!»

S szemét lezárta. — Ágyát körülállták,
És siraták mind a kemény vitézek! —
A gyászos perczet szívszorogva várták,
Hol rajta már nem lesz új földi végezt!
Mind szomorúbb a mécs, mindegyre sárgább,
S mosolyogva szállt arczuk az enyészet.
Lázában többször mondta: Andreddit!
Lelkét e szóval adta ki: Edit!

A «Budapesti Szemle» májusi száma több ma-gyar tárgyú vagy vonatkozású cikket közöl.

Első közleménye Négyesy Lászlónak a Kisfaludy-társaságban tartott emlékbeszéde Bajza Józsefről, a mely a kitűnő költő és kritikus egyéniségét s munkásságát igen tanulságosan, alapos ismerettel jellemzi. Egy névtelen író «Vámszövetség és fo-gyaszati adóval» című közgazdasági tanulmá-nyának első közleménye e ma nagyon aktuális kérdé-st vizsgálson és sok adat felhasználása alapján fejtegeti. Wollanka József Rafalenek a vatikáni Heliodorus-teremben levő falfestményeit ismerteti beható műtörténeti tanulmányozáson alapuló érte-kezésben. Szépirodalmi közlemények: Patupenko regényéből «A maga emberségéből», melyet Ambro-zovicz Dezső fordított magyarra, az ötödik folytatás, Lévy József hangulatos költeménye «Egy barát-nóm távozásakor» s Dóczy Lajos műfordítása Goethe után «A kedves közeléte» czimmel. Kropf Lajos, a magyar-angol vonatkozású buzgó ismertetője, Roger Casementről ír cikket, egy ir emberről, a ki a szabadságharc után Vidinbe menekült Kossuth Lajostól levelet vitt sok veszedelem közt Palmers-ton angol külügyminiszternek. A cikket egyuttal az irlandi sajtóban megjelent s Magyarországot, törté-netét és irodalmát ismertető több dolgozatot is is-mertet. Marczali Henrik Schaffle német tudós és politikus emlékiratit ismerteti, melyek annyiban bírnak különös érdekességgel, mely Schaffle egy időben osztrák kereskedelmi miniszter volt ép abban az időben, mikor a Magyarországgal való kiegyezés megvalósult. Lehr Albert a tányitényi képző dolgában vitatkozik a «Nyelvóra»-rel. Az «Ér-tésítő» rovat Farkas Imre költeményeiről, Than Károly nagy vegytani munkájáról, a «Magyar Nyelv» című új nyelvtudományi folyóiratról, s egy az iz-lamat tárgyoló olasz könyvről szóló ismertetésekben kívül Hatvany Lajosnak egy polemikus cikket közli. A «Budapesti Szemle» Gyulai Pál szerkesz-tésében s a Franklin-Társulat kiadásában minden hó elsején jelen meg, előfizetési ára félőtre 12 ko-rona, egyes szám ára 2 korona. A füzetből mai szá-munkba átvesszük Lévy J. itt következő versét:

A Városligetben.

A mezőn.

A TAVASZ VÁROSON ÉS FALUN.

Egy barátom távozásakor.

Búcsuzom, ki tudja: nem végkép-e tőled? Ma-holnap elhagyod a hazai földet; Messze idegenbe hajt sorsod szeszélye, Hogy a régi gondot új gonddal cserélje.

Egy-két rövid év csak! úgy mondd a reméled, Újra visszahoz majd körünkbe az élet; De egy rövid év is nagy idő már annak, Kinek háta mögött tenger-évek vannak.

Szűk már én előttem a jövő határa, Nincs többé igényem dúd ajándokára. Nem csügölké melázva ropogó időmön, Mit hoz a jelen nap, azon sem tündööm.

Lelkemben most a mult szép emléke támad, Bájló seregével ott rajzik utánad: Kölesónos ábrándok, esilgő remények, A légben eloszlott színes tünemények.

Bennünket virággal kínált a tavaszkor, Boldogok is voltunk, képezetben akkor: Tél közepén járunk... virágnak vége! Jól esik, ha kisért illata, emléke.

Apró bűnök cím alatt tizenhat rövid elbeszélést adta ki Tormay Cecile, ismert nevű írónő egy kötetben. Az elbeszélések ügyes mesés-zés, előkelő elbeszélő hang, jó megfigyelés jellemzi. Az írónőnek hivatás vezeti tollát s nem csupán írói szerepelti vágyás, van mondani valója és élvezetesen tudja elmondani, a társadalmi kört, melyet rajzol, jól ismeri. A kötetet csinos kiállításban a Franklin-Társulat adta ki; ára 3 korona.

A Vigyázó-új nyertese. A Petőfi-Társaság által hirdetett lírai költemény-pályázaton a bíráló-bizottság a háromszáz koronás díjat gróf Vigyázó-alapítványából az «Andrés» című költeménynek ítélte oda. A költemény az eltűnt vakmerő éjszaksarki utazó tragédiáját beszéli el, s erős képzelt és emelkedett gondolkodás terméke. A felbontott jelöleg levélből Sajó Sándor neve tűnt elő, mint szerző. Sajó Sándor, ki lapunknak régi, jól ismert munkatársa, most már harmadikban nyer jutalmat a Petőfi-Társaságnak. A bírálók e mellett dícséretben részesítették a «Küzdelemben» című verset.

Kossuth szobra. A Kossuth-szobor és a Szabadság szobra pályázatára érkezett művek bírálásához meghívott Bartholomé hírneves francia szobrász május 3-án érkezik Budapestre s akkor nem sokára eldől a pályázat sorsa.

A Kossuth-szoborról a bíráló bizottság előadója, Strobl Alajos szobrász-tanár a bizottsághoz beadott jelentésében a szobor helyére néve azt mondja, hogy az országzász ferde fekvésénél fogva a főhomlokzat előtt szobrot arányos állásban elhelyezni nem lehet. A szobor fölállítására az Új-épület kazsárnya lebontása után keletkezett Szabadság-tér hatalmas környezetével és tágasságával alkalmasabb volna, de itt is a nagy monumentális szoborra a benyúló utcákból nézni nem lehet. A Belvárosban a ferencesiek temploma előtti tért ajánlja. (Kis tér). A pályaművekről az előadójelentés azt mondja, hogy abszolút becsü pályaművet nem talál, de vannak a pályatervek között elismerésre érdemes alkotások. Javasolja, hogy a szűkebb pályázatra Margó, Popper és Híksich; Róna és Gerster; Kallós és Márkus; Tóth, Pogány és Körösi, továbbá Horvai és Szamovolszky pályatervét beoskassák.

«Az Ember tragédiája» új rendezéssel a Nemzeti Színházban. Somló Sándor igazgató kiegészíti

tette elődjének, Paulay Edeinek nevezetes művét és új, teljesebb jelenetessel, gazdag díszletekkel előadatta április 20-án Madách halhatatlan remekét, «Az ember tragédiáját». Már maga az a törekvés, hogy a drámai költemény mennél épebben, lehetőleg csorbítatlanul jusson a színpadra, művészi kegyelet szerencsés szülötte.

Közönségünkől méltán el lehetett várni, hogy lelkes odaadással kíséri végig a tragédiát, hisz ugyanez a közönség inkább a divatnak, mintsem belső ösztönnek hódolva, akárhányszor végig hallgat hosszabb Wagner-operát is. Hogy türelme mégis kimerült az utolsó színek felé, annak okát az előadás némely fogyatékoságában kell keresnünk. Ádám szerepében Bakó László egyhangú s ezért farszót. Nincs meg az a képesség, hogy Proteusz-ként alakuljon át szerepével; a bölcs és súlyos tartalmu philosophia világos és mindent megértető tolmácsolására nincs teremtve. Egy-két drámai kitérés sikerült; de mi az az óriási föladat egészéhez mérten? Fáy Szeréna megindító, érzelmek és jellemzetes Éva; az egyiptomi, bizánci, francia színben kitünő, de már a római jelenetben és a londoni vásáriban kevesebb illúziót kelt. Gyenes Lucziferjét huszonkét esztendő itélete szentesítette s fogadta el jelesnek. Egyébiránt az igazgató gondoskodott arról, hogy az előadás maga is új varázssal hasson a közönségre. Ádámot legközelebb Beregi Oszkár, Luczifer Évát Hegyesi Mari és Alszegehy Irma, Madóczi Ivánfi és Császár fogják játszani. Érthető érdeklődéssel tekintünk e nemes verseny elé.

De azért már a mult hétnek is megvolt a maga érdekessége: egészen új beosztás, sok törles visszaállítás, két régebben elhagyott jelenet beiktatása jogaiba s a gyönyörű díszletek. A paradicsomi színek — az első három — össze vannak foglalva, úgy hogy a függöny folytonos lebecsátása nem zavarta a néző hangulatát. Az egyiptomi jelenet mozgalmasabb és valóságosabb lett. A francia forradalmi megjelenítéséhez a technika legmodernebb vívmányait használják föl s a mint e viharos jelenet lezajlott, Kepler ismét látható. A londoni szín fantazmagorikus vége merész és eredeti rendezéssel válik borzalmasan hatásossá. A falanszterbe új gépek kerültek. Az új-jelenet is előadják! Ez utóbbiban még a siker nem teljes, de remélhető, hogy tökéletesedni fog a gyakorlatlalt.

Nagy munkát fordítottak a színház intézői e hozzájuk méltó föladata. Tóth Imre főrendező a szűk téren igazán csodálatos energiát, elvességet fejt ki és még levegőt is tud árasztani a kis színpadon. Spannraft Ágoston művészi kísérleti érdemeinek a legmelegebb elismerése is. Kemény Jenő a jelmezek komponálásával és a szcenikai rész rendezésével járult hozzá a sikerhez. Egészben véve szép s kegyeletes este volt a nagyestetörtéki. Ha a főszereplők értelmes tolmácsai lesznek a halhatatlan bölcselő-költőigéinek, akkor a most megszerzett külsőségekkel — melyek a színpadon egyrangúak magával az előadással — az «Ember tragédiája» igazi ünnepe lesz a színháznak a közönségnek s az irodalomnak egyaránt. (S. K.)

A Népszínházban csak e hó utolsó napjái tartanak előadást, hogy a színház átalakítás munkálatait az őszig befejezhessék. Április 30-án Abonyi Lajos emlékére, — kinek szobrát a napon avatják föl Abonyiban, — a «Betárj kendejék» című népszínművet adják elő. Még április 27-én egy kis ujdonság került színre: «Jeanette» című egyfelvonásos lírai történet, a lírai verseiről ismeretes Farkas Imre műve, melyhez a költő maga írta a

zenét is. Párisban, egy ház ötödik emeletén játszik egy bohém szerelmes pár története. Jean, a ki zeneszerző, csinos dalocskákat ír Jeanettenek, a pajkos grisettenek, a ki pompásan tudja előadni, úgy hogy valami mulatóhelyre nagy fizetéssel szerződött, de mikor Jean ezen elbűsül, szétépi a szerződést és megmaradnak a szegénységben és boldogságban. A kis szindarab költői kedélyű fiatal ember munkája s a könnyen folyó, pattogó versek tetszettek a közönségnek, mely jól fogadta a darabot. Petrus Sári (Jeanette) is sok kellemet és szeretetreméltóságot vitt a darabba. A bohém muzsikust Szirmai Imre játszotta.

A Népszínházban az utóbbi napokban fölújítottak egy jó, vidám népszínművet is Berczik Árpád «A parasztkisasszony» című darabját. Ez arra is alkalmat adott, hogy Blaha Lujza egyik kiváló szerepét élvezze a közönség, mely benne látja most is legjobban a népies alakok ábrázolásában rejlő eredetiséget, friss erőt, az író gondolatának megtestesülését. A színpad meglevően elterjedt, pezsgő és a kitünő művésztől ösztön, zavartalan tetszéssel tapasztolta a közönség.

MI UJSÁG?

A királyt május 6-án várják Budapestre. Eleinte a hűsvégi ünnepreke követező napokban bekövetkező megérkezéséről volt szó, de akkor a királynak pár nap mulva vissza kellett volna mennie Bécsbe, hogy május első napjaiban a szász király látogatását fogadja. A szász király május 4-ikén utazik el Bécsből. Királyunk budapesti időzésétől várják, hogy a válság mozdulatlanságában végre valami változás történik. A válságról az ünnepek alatt, sőt utána is alig lehetett valami újat hallani. A politikusk nagyobb része távol van a fővárostól, s a ki itt van, a válság komorságát enyhíteni egyetlen határozott szóval sem bírja. A képviselőház május 3-ikán ül össze és megkezd a felirati javaslat tárgyalását.

Károly Ferencz József főherceg Budapestén. A király április 27-ikén az általános kihallgatások előtt, a bécsi Hofburgban külön kihallgatáson fogadta Károly Ferencz József főherceget, Ottó főherceg legidősebb fiát, ki most 18-ik évében van. Az ifjú főherceg most érkezett vissza több heti tartózkodás után Abbáziából Bécsbe, s a királynál új tiszti egyenruhájában jelent meg, a legutóbb kapott aranygyapjas rendel. A főherceg, mint néhány év óta minden évben, ezúttal is hosszabb tartózkodásra Magyarországra jön május hónapban, s valószínű, hogy hosszabb időt tölt Budapestén. Eddig a főherceg, ha Budapesten tartózkodott, a királyi palota építése miatt szállóban volt kénytelen lakást bérelni. Most azonban az őt megillető lakosztályt rendezték be számára a királyi várakban. Lehetséges, hogy a főherceg budapesti tartózkodása után alkalmas vadászterületen vadászaton is részt vesz.

A király dédunokája. Windisch-Graetz Erzsébet hercegnő, néhai Rudolf trónörökös leánya, április 21-ikén fia gyermeknek adott életet Prágában. Ez a hercegi pár második gyermeke. A keresztelő hűsvét első napján ment végbe. Keresztapja volt Windisch-Graetz Ernő herceg titkos tanácsos. Az újszülött az Ernő Weriand nevet kapta.

Rudolf trónörökös szobra Mayerlingben. Bécsi lapok értesülése szerint a király elrendelte, hogy néhai Rudolf trónörökösnek azt a szobrát, melyet Erzsébet királyné 1889-ben a korfui Achillejon parkjában emeltetett, Ausztriába szállítsák és a mayerlingi szomoru emlékü kastély parkjában állítsák föl.

A hercegprímás aranymiséje. Az esztergomi érseki egyházmegye nagyban készült már Vasary hercegprímás aranymiséjének megünnepelésére. A primás azonban Boltzár József érseki vikáriushoz írt levelében arra kéri a papságot, hogy gyöngye egészségére való tekintettel ne rendezzenek semmiféle zajos nyilvános ünneplést, mert a jubileumot esztergomban és visszavonultságban akarja megülni.

Rákóczi sirjának kijelölése. Az Országos Képzőművészeti Tanács és a M emlékek Országos Bizottságának megbízásából K. Lippich Elek dr. közoktatási miniszteri osztálytanácsos vezetésével bizottság ment Kassára, hogy az ottani dómban kijelölje Rákóczi Ferencz sirjának végleges helyét. A kiváló szakértőkből alakult bizottság eljárása eredményéről jelentést fog tenni a Rákóczi hamvai hazaszállítására kiküldött országos bizottságnak. A bizottság tagjai hosszabb eszmecsere után abban állapodtak meg, hogy az emléket a templom éjszaki falához építik, hét méter szélességben és tíz méter magasságban. Az emléken barokk stílusban Rákóczi szobrát és a vele egy kriptában nyugvó összes hősök életnagyságu szobrát fogják márványba faragni. A hamvakat a Szent István-kápolna alatt lévő egykori kanonoki kriptában helyezik el. Az emlékműre a fölvetett méretek alapján már a közeli napokban kiírják a pályázatot.

Az országos dalünnep. Az idei országos dalünnepet Szombathelyen tartják meg. Augusztus 12-ikén kezdődik s tart 15-ikéig. A versenyre az ország minden részéből harminczhárom dalosegységet küldenek.

A velencei művészeti és iparművészeti kiállításán a magyar művészek külön osztályban vesznek részt. Velence legfőbb tisztviselője Grimani, a város nevében meghívta Berzeviczy Albert közoktatási minisztert a kiállítás ünnepies megnyitására. A miniszter táviratban tudatta, hogy nem jelenhetik meg, de már intézkedett, hogy Radics Jenő miniszteri tanácsos, az Iparművészeti Múzeum igazgatója képviselje a magyar kormányt. A kiállítást április 26-ikán nyitották meg a genuai herceg, mint a király képviselője, Tittoni külügyminiszter kormány képviselőjében, sok szenátor és képviselő és nagyszámú meghívott vendég jelenlétében.

Eljegyzés. Závory Béla hajdu-szoboszlai városi mérnök, dr. Závory Sándor volt gleichenbergi fürdőorvosnak, lapunk munkatársának fia, eljegyezte Hetey Margitot, Hetey Ignác hajdu-szoboszlai tisztifőgyász leányát.

Gyermek-ünnepély a Vigadóban. Szokatlan, szép ünnepet tartottak április 27-ikén délután a Vigadó termeiben, csupa gyermekek közreműködésével. Gróf Csáky Albinné védnöksége alatt rendezték az ünnepélyt szegény gyermekek felruházására. A rögtönzött csinos színpadon mintegy négy óra hosszat csupa gyermek foglalt helyet, fiú, lány, selyemben, jelmezben, parókával, pruszlikosban, a hogy a feladatuk hozta magával. Volt életpék, ének, sokféle tánc, zene, lakodalmas menet, sőt vívás is. Csupa kedves dolog mindez, melyben nemcsak a szülők gyönyörködtek, hanem igen nagy közönség is. Huszonegy mutatványssáma volt az ünnepélynek, mely azzal kezdődött, hogy Váradi Líke szépen elszavalta atyjának, Váradi Antalnak a prólogusát. A kis Szigeti Jóska, ki már hangversenyben is játszott, feltűnt hegedő-játékával, Gedeon Pistike Duncan-féle tánczával, Morvai Zsuzsika a zongorán, Maleczky Vilike mint karmester, stb. A vívási gyakorlatot Fodor vívómester mutatta be nyolcz kis tanítványával. A mutatványokat egy Apotheozis zárta be.

A legújabb amerikai összetételű, divatos kellemes, vonzó illatú ársztó parfüm a «Diana parfüm». Urak, hölgyek egyaránt csodákat beszélnek a pikáns, eltűnő illatúról, melyet a pesti uri hölgyek egy-szerre felkapnak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállítja a magyarországi forgatár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körút 5.

Bob-hashajtó a legkellemesebb (10 fillér.) A legmagasabb kitüntetés, Szászország ezüst államérmé, mely egyszerűsmdn az arany kiállítás érem viselésére is feljogosít, a Magzi cég kitünő gyártmányairól nyerte el a márciusi hóban Leipzigben tartott nemzetközi vendéglő-ípar főző művészeti-és szakkiállításán. A Magzi-pavillont a kiállítás ideje alatt 6 feladta Frigyes Ágost király is meglátogatta és nevét a cég aranykönyvébe bejegyezte.

Az Anker élet-és járadékbiztosító társaság Bécsben április 18-án tartotta XLVI. rendes közgyűlést Prokesch Osten Antal gróf elnöklésével. Mint a számadási jelentésből kitűnik, az 1904. ében 8863 ajánlatot nyújtottak be 52.713.050 korona tőkére 104.364 korona járadékra, és kifizettek 7116 szerződést 41.615.450 korona tőkére és 104.185 korona járadékra. Az év végén érvényben volt 88.197 biztosítási szerződés 524.328.089 korona tőkére és 528.887 korona járadékra. A haláleseti, vegyes- és meghatározott lejáratú közötti biztosítási állománya az 1903. év december 31-iki állományhoz viszonyítva, 3143 szerződéssel 19.263.669 korona összegben — szaporodott. Az 1904. ében halálesetekért, visszavásárlásokért, életesseti és járadékfizetéseikért 5.766.147 korona, a nyere-

Planéta-árus olasz leány.

Virágáros leány.

UTCAI KÉPEK A FŐVÁROSBÓL.

ményrészestüléssel köölt haláleseti biztosítások osztáék-alapjaiból és a minimális eredménnyel garantizott túlélesi csoportok alapjaiból és az üzleti nyereségből a társaság által adott összeg hozzászámításával 10.378,708 koronát, összesen 16.144,855 koronát fizettek, míg a tartalékok szabályozott emelésére 14.759,549 korona fordítottak. A halálesetre nyereségyosztalékkal biztosítottak mint nyereségyosztalékok az «A» osztalék-terv szerint az évi díjak 25 százalékát, illetve 20 százalékát, a «B» osztalékterv (emelkedő osztalék) szerint pedig a biztosítás tartama arányában az évi díj 27%, 25, 23%, 20, 17%, 15, 12%, 10 és 9 százalékát kapják. Az összes vagyon 164.458,787 korona 99 fillére rug és ebből 25 millió korona van Magyarországon elhelyezve. A részvényeseknek osztalék és feltöltésük gyanánt 400.000 koronát osztanak ki; az előlé és halálesetre nyereségy-részestüléssel biztosítottak osztalék-alapja javára 400.000 koronát utalnak át. Az 1904. ében a nyereséggel biztosítottak között és az eszedékes kölcsönös túlélesi csoport biztosítások után 792,507 korona nyereségyrészestüléket fizettek ki. Az 1904. évi részvényrészestülégy a társaság bécsi és budapesti pénztárainál április 19-től kezdve 200 koronával váltják be.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. ERŐKÖS ZSOMOKS, a nagyváradi királyi itélőtábla elnöke, Ritoók Emma írónő édesanyja, meghalt Nagy-Váradon április 22-én 68 éves korában. Tisztelet vette körül mind az igazságszolgáltatásban, mind a társadalmi életben való munkásságáért, a református egyházban vezető szerepéért és egyénisége szerényességéért. Szilágyi Dezso mint igazságügy-miniszter államtitkáru akarta maga mellé venni, de Ritoók megszokott körében akart maradni. Mint nagytekinetű jószág 1892-ben ügyvédből a nagy-

váradai itélőtábla elnökévé neveztek ki. Iránta való tiszteletből halála hírére Nagy-Várad város rendkívüli közgyűlésben határozta el, hogy az elhunytat a város halottjainak tekintik, arcképét a közgyűlés terme számára lefestetik. Temetésén a megye, a város előkelősége képviselve volt.

NOGOLLY ISTVÁN nagyváradi kanonok, ki a tanári pályán is hosszabb időt töltött, igazgatója volt a nagyváradi kath. tanítóképző-intézetnek, szerkesztette a «Hittérjesztési Lapokat», a misszionárius ügyekről több könyvet írt s csak nemrég neveztek ki kanonoknak, 65 éves korában Nagy-Váradon.

Dr. KAYSERLING MAYER budapesti főrabbi elhunyt 76 éves korában. Hannoverben született s 1870-ben hívták meg a budapesti dóhány-utcai zsinagógába főrabbinak és német egyházi szónoknak. Németül több munkát írt Mendelssohn Mózes-ről és a spanyol-zsidó költészetéről, a zsidók közreműködéséről Amerika fölcdezésében. Ezenkívül munkatársa volt sok külföldi folyóiratnak is. Magyarul megjelent «Zsidó nők a történelemben, irodalomban és művészetben» című könyve, továbbá egy rópirata a tiszta-eszlári vérvádrol. Kiváló képzettségű férfi volt és jeles szónok, ki beszédeivel s irodalmi működésével nagy tekintélyt és tiszteletet szerzett magának nemcsak budapesti hívei körében, hanem külföldön is. Temetésé nagy részvét közt történt a dóhány-utcai zsinagógából. Az izraelita hitközség a német hitközségi helyet nem fogja betölteni, hanem főrabbinak Löw Imánuel szegedi főrabbit hívja meg.

LA GRANOE ANNA, a mult század ötvenes és hatvanas éveinek hírneves énekesnője, meghalt Párisban, 80 éves korában. Nemzeti Színházunkat szép emlékek fűtök hozzá többeszi vendégszerzése idejéből. Föllépett a «Hunyadi László» operában is, mint Szilágyi Erzsébet, s a művésznő számára az opera költője külön gyönyörű énekrészt írt, megfélelő a La Grange hanghájhoz és éneklési bravúrhájhoz. Ezt az énekszámot azóta La-Grange-árvának hívják. A művésznő 1848-ban ment férjhez Bécsben Stankovics grófhöz.

AHMED KEMAL EDDIN török herceg, a szultán egyik öccse, a ki két bátyjának, Abdul Hamid szultánnak és Resad trónörökösnek halála után a trónt is örökölte volna, Konstantinápolyban meghalt, 58 éves korában. Halála következtében Abdul Hamid szultán fia jelentékenyen közelebb jutottak a trónörököléshez, mert Törökországban nem apáról fura, hanem testvérről testvérré száll a trón.

Elhunytak még a közeli napokban: ZÁMORY BÉLA, a régi magyar uri világnak egyik érdekes alakja, ki hosszabb ideig állt Komárommegye szolgálatában, Komárom város főbírája is volt, több országgyűlésen képviselő, legutóbb 1891-96-ig a nemes-öcsai kerületet képviselte szabadelvű párti programmal, 71 éves korában Banán. — TOMSOV ENDRE kegyestanfőtartai pap, főgimnáziumi tanár, a kegyesrendiek tótai társaságának tagja 45-dik évében. — ECKMAYER ÁGOST kir. tanácsos, a pozsonyi jogakadémia nyug. igazgatója 72 éves korában. — PETŐCZ JÁNOS, a szegedi 5. honvéd-gyalogezred ezredese, Szegeden, 55 éves korában. — BALASSA LAJOS, régi honvéd, gróf Nádasdy Tamás nyug. gazdaságtje, 76 éves korában Kápolnásnyéken. — SASVÁRI NAGY SÁNDOR 48 as honvédtiszt 76 éves korában Hajduböszörményben. — REMEK-HÁZY KÁROLY pénzügyi tanácsos Aradon 74-dik évében s Gurahonczon temették el a családi sírjoltba. — BODA GYULA, Hajdumegye th. főorvosa, Püspök-ládány nagyközség orvosa, 54-dik évében Páspök-ládányban. — ID. SITZ FERENCZ magánzó az első hbezi droguista-üzlet megalapítója 81 éves korában Budapestén. — IFJ. DR. TONOS LÁSZLÓ, belügyminiszteri segédtitkár, id. Torkos László miniszteri tanácsos fia, 41 éves korában Budapestén, ideg-betegsége miatt önkézevel vetvén véget életének. — BACH NÁNDOR nyug. főreáliskolai tanár, 64 éves korában, Mezöberényben. — JÓKAI ÁRVÁNY LAJOS, Szabadka város földmives-iskolájának állami igazgatója, 61 éves korában Budapestén. — LAKATOS MINÁLY polgári iskolai tanár, 52-dik évében Dicső-szentmártonban. — POPOVICZ THEODOSIUS államvasuti főmérnök, a nyugati pályaudvar főtűzoltái főnöke Budapestén 53 éves korában. — BOTTKA LÁSZLÓ földbírtokos 80-dik évében, a zalamegyei Felső-Hahótán. — HOLL ALBERT, a Magyar Leszá-mítelőbank nyug. igazgatója, 82 éves korában, Budapestén. — LASZLÁK ÖDÖN 68 éves, Besztercebányán. — SZIKES ANTAL, az «Orosházi Hirlap» szerkesztője 48 éves korában Orosházán. — BUZZEK JÁNOS, a budapesti Róck István-féle gépgyár főraktáros, ki a gyárnak 43 éven át volt hú alkalmasszóttja, 65-dik évében Budapestén. — VARGA JÁNOS államvasuti főellenőr, 56 éves korában Kispesten. — VIZKELET ANTAL, a komáromi első takarékpénztár főkönyvelője. Gróf HOGONKAY BÉLÁNÉ, szül. Simontsits Izabella, Szatmármegye volt főispánjának felesége, a magyar gazdaszszonyok egyesületének alelnöke, jótékony hölgy, 50 éves korában Budapestén és a pestmegyei Tinnye községben levő család sírjoltban temették

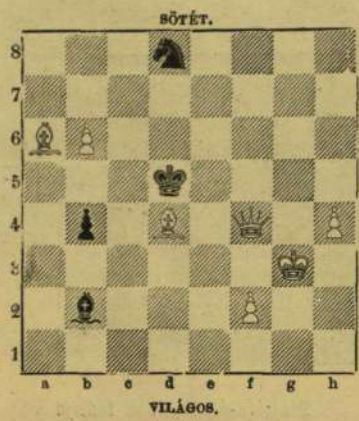
el. — KAPOTSFFY JENŐNÉ szül. Kelemen Mariska, Kapotsffy Jenő országgyűlési képviselő felesége...

Dankó Pista. Szentimentalizmusból és népdal-reminiscenciákból van összekeverve, a nyelv magyarossága az egyedül jó benne.

SAKKJÁTÉK.

2430. számú feladvány. Williams P. H. tól.

(I. díjat nyert feladvány.)

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2415. számú feladvány megfejtése Berger J. tól.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Hf1-g5 ... Fg2-h1 (a) ...

- Világos. b. Sötét. 1. Vg8-h8 ... Kc5-d5 ...

A 2416. számú feladvány megfejtése Fritsch K. tól.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vc1-h1 ... Ft. sz. (a) ...

- Világos. b. Sötét. 1. Vh1-h5 ... f. stb. ...

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. II. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyi: Németh Péter. — Bakony-Szentlászlón: Szabó J. — Fekert: Kintzig R. — A pesti sakk-hör.

KEPTALÁNY.

A 14-dik számban megjelent képtalány megfejtése: Káposztásmezei vadászatok.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

MAGGI-FÉLE LEVES-IZESITŐ és ÉTEL-IZESITŐ

Épp úgy ajánlhatók MAGGI BOUILLON-TOKJAI, melyekből csupán forró víz ráöntése által kitűnő erő- vagy húsvéves készíthető.

BALATONFÜRED.

Gyógyhely és tengerfürdő Zala vármegyében. Posta, távirata és telefon helyben. Elsőrangú fürdőintézet. Fürdőidény május 28-tól szeptember végéig.

Szénasavas meleg pezsgőfürdők Schwarz rendszer szerint. — Szénasavas hidegfürdők. — Szénasavas meleg pezsgőfürdők Schwarz rendszer szerint.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcsön Részv. társ. Iródi: VI. ker. Andrássy-út 5 (anélkülösben).

KIRNER JÓZSEF cs. és kir. udv. puskműves. BUDAPEST IV., Bécsi-u. 2. gyár Bőssu-u. 7.

Sürgönyözim Cartonage. DAVID KÁROLY ÉS FIA. Telefon szám 41-48.

doboz-papíraru és szab. fémkapocsgyára Budapest, I., Mészáros-utca 38. szám. 10651

Gyárt: Papírtányért, bonbonier és jardi-m-dobozokat. Sajtolt kerek dobozokat, légmentesen elzárható, összehajtható dobozokat...

Alapított 1878. Telefon 15-56.

Tornaeszköz, valódi angol tennis játék, függő-ágy, háló, tekejáték, zsák, ponyva és fehér kenderkötél legelőcső megfizható beszerzési forrása.

Az asztalosok szövetkezeti Butorcsarnoka. A budapesti asztalos-ipartestület védnöksége alatt álló

Butorcsarnok és hiteleszövetkezet, mint az országos központi hiteleszövetkezet tagja, felhívja a nagyérdemű butorvásárló közönség figyelmét a VIII., József-körut 28. szám, Bérkocsis-utca sarok, valamint IV., Belváros, Ferenciek-tere 1. sz. a.

Uj, nagyszabású és modern hydro-electro-mechano-therapeutikus intézet. Hidegvízkezelés, villanyos fűtés és kádürdők, inhalatorium, pneumatikus készülék, forró- és gőzkamra, elektr. massage, napfürdők, gyógygymnasztika.

Salvator Lithion-forrás. Természetes vasmentes kálium hatású. vese-, hólyag-, rheuma- és kövesen bántalmaknál.

Olvassa el minden háziasszony! Már egy eszébe jó csokoládénál is legyünk tekintettel annak gyors és kényelmes elkészítésére!

FŐHERCEGI SZT. MARGITSZIGETI GYÓGYFÜRDŐ BUDAPEST. NYÁRI ÉS TÉLI GYÓGYHELY.

A női szépség elérésére, tökéletesítésére és fenntartására legkíméletesebb és legbiztosabb a MARGIT-CREME.

Bergmann Lithion-Forrás. Legfinomabb szappan a bőrre különösen szeplő ellen.

ARIOSTO ÖRJÖNGŐ LORANTJA. Az eposz legértékesebb részei.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a MELANOGENE fekete és barna színben.

SUNLIGHT SZAPPAN. EGY NŐ EGY DARAB SUNLIGHT SZAPPANNAL többet végez, mint KÉT NŐ KÉT darab közönséges szappannal.

A szépség ápolására legjobb szer a MIRANDA-CRÉME. Eltvolt minden börtisztítást és az areznak szép üde kinézet ad.

BORSZÉKI GRAZIOSA SOVÁNYÍTÓ TABLETTÁK. LESOVÁYADÁS előmozdítására különös diéta nélkül.

Próba-babákat. Hogyan ESZMÉNYI KEBEL elérhessen, használja ön a Pillules orientales-t.

LUSER L.-féle turista tapasz. Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőr-keményedései.

KODAK Napfényképek sötétkamara nélkül. Napfénytűző NC Film-mel vagy Premo Film Packs-sal.

KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám. Leggyorsabb és legbiztosabb módszer a fejlesztésre; minden gyermek néhány perc alatt megtanulhatja.

Pohitsch-Sauerbrunn Steiermark. Gyógyfürdő fekvés, életről, teljesen pormentes levegő. Modern comfort, élénk társadalmi élet.

Schicht-szappan

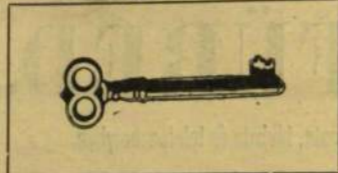
„Szarvas“

vagy

„kulcs“

jeggyel

10982

Legjobb, legkiadósabb és ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva!

SZÉPSÉG KIRÁLYNŐJE VAGYOK

mióta az általánosan kőzvetelt NORMA-crémét használom, mely vegyítiszta, zsír- és higanymentes, az arczbőrre teljesen ártalmatlan, gyors hatású, néhány nap alatt eltávolít szepit, májfoltot, mitesszert, ráncokat, az arcznak friss üde színt kölcsönöz. Norma-crém 1 üveg 2 K, bórmentes küldéssel 2 K 70 fill. 3 üveg 5 K 40 fill.

NORMA-hajfestő,

teljesen ártalmatlan, eddig nem létező hatást ér el annak használatával, a hajnak természetes színt vissza varázsolja. Egyszeri használat négy hétre elegendő. Kapható fekete, barna és szőke színben. A kezelés teljesen eltér az eddigi használatban lévő szőkeítől, minthogy a festés csakis egy ívegből történik, s nem, mint a más hasonló hajfestékekénél a hol egyszerre kétféle szert használata szükséges. Arak használati utasítással egy üveg 4 K, bórmentes küldéssel 4 K 70 fill. Két üveg 7 K 20 fill. bórmentes. — Megrendelhető utánvét vagy a pénz előleges beklítése mellett.

Norma-puder, mely három színben kapható, dobozonként 2 korona.
Norma-arcmosósóvíz 1 K 60 fillér.
Norma-szappan 80 fillér.

VÁROSI GYÓGYSZERTÁR a „Fekete sas”-hoz, Temesvár, Szent-György-tér 1/B. Főváros: Török József gyógyszerárban Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-út 10688

Menyasszonyok szíves figyelmébe!

Fehérnemű-kelengyék

igen szép kivitelben, mérsékelt árban készítettnek. Különlegességek: 11035 divatos vászon-, batizt- és selyembluzok, alszoknyák, harisnyák és zsebkendőkben. Kelengyeköltséget és árjegyzéket szívesen küld **MÁRTON JÁNOS** fehérnemű és vászonüzleto, Budapest, Kossuth Lajos-utca 17. szám.

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszert gyomgölködők, vöröszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 10852

Küldő íze. Több mint 3500 orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.** Vásárolható a gyógyszerárban filléres üvegben 4 K 2.03, egész literes üvegben 4 K 4.20.

TUDJÁK MÁR T. HÖLGYEINK?

Ha nem, szíveskedjenek tudomásul venni, hogy az egyedül létező szepítőszert, mely 2-3-szori használat után biztosan hat, a valódi angol

BALASSA FÉLE UGORKATE!

Családias az az eredmény, melyet a t. hölgy vele elérnek. Néhány nap után eltávolít minden arcztisztatlanságot kilitést, pattanást, szepit, májfoltot, bőrcikát (mitesszert), kisimítja a ráncokat, redőket és az arczbőrre féhérré, üdév, finomná varázsolja. Balassa gyógyászásis keszességét állít, hogy ártalmatlan anyagot nem tartalmaz. — Vigyázzanak, hogy utánzatot ne vegyenek, hanem kizárólag olyat, melynek minden üvegén a BALASSA név látható. Csak egyszer próbáként rendeljék meg tisztelt hölgyeink a

BALASSA FÉLE UGORKATE!

bámulatos hatású szepítőszert, akkor tiszta, üde, fiatal arczuk less és szépségüket megtarthatják, ápolhatják, növelhetik. Egy üveg ára 2 kor. Ajánlatos még az Ugorka-szappan, kellemes illatú és nagyserű hatású toillet-szappan. Ára 1 K. Nagyon kedvelt a Balassa-féle PUDER (hölgygip), mely háromféle színben (fehér, kréms és rózsaszín) kapható. Ára 2 kor., kis doboz 1 kor. 20 fill. Dícsérik még a hölgyek az Ugorka-crémot. (Ára 2 korona.) Készítő és főzéstől készült hely:

BALASSA KORNÉL gyógyszerár BUDAPEST-ERZSÉBETFAVA. Postai szétküldés naponta. — Kapható azonban minden nagyobb gyógyszerárban.

Foraktárak Budapestben: Török József gyógyszerár, Király-utca 12. és Andrássy-út 26. Dr. Egger Leo „Bácor” gyógyszerár, Váci-körút 17. — Zoltán Béla, gyógyszerár, V. Szabad-út-tér. — Kerpel Vilmos gyógyszerár, 7. Liget-törút 28. — Tomcsán a Bőrgyógyász Orvosi Intézetében: Detsinyi Frigyes, V. Marokkai-utca 2. — Lux Mihály, IV. Múzeum-körút 7. — Neruda Fándor, IV. Kossuth Lajos-u. 7. — Molnar és Moser, IV. Koronaherceg-utca 11. sz. 10856

Olcso cseh agyptoll! 5 kiló: új fosztott 9,00 K, jobb 12 K, fehér pehelypuha fosztott 18 K, 24 K, hófehér pehelypuha fosztott 30 K 30 K Szállítás portmentes, utánvét. A kiserelés és visszavétel portmentesítés ellenében megengedettek. 11023 **Benedikt Sachsel, Lobes 279, Post Pilsen, Böhmen.**

Világhírű kintettett olmitai Quargli.

Az első olmitai gépüzemű sajtgyár, mely 1830. évben alapított, a mai saját gyármanáiból egy postai küldeményt bórmentes és utánvéttel 3 K 70 filléért. Nagyobb megrendéseknél a legolcsóbb árak.

JOSEF MEIXNER, Olmitz, Böhmen. 10821

Hogy karcsuvá lehessünk

a nákül, hogy egészségünknek ártalmára volna, használjuk a „**PILULES APOLLO**” melyek tengeri növények alapján vannak előállítva és párisi orvosokintézetektől jóváhagyva. Ezen könnyen betartható gyógyszerelés rövid idő alatt oszlatatlanul elhajtja túlsúlyos „embómpont” és biztosítja a kivétel nélküli gyógytást, mint a két nemnél. Ez a lúka minden elegans hölgynek, ki nyulának és fiatalok alkiját meg akarja őrizni. Egy flacon ára utasítással 6 K 45 bórmentes, utánvéttel 6 K 75 J. Batlo, gyógyszerár, 5 Passage Verdun, Páris (IX). — Raktár Ausztria-Magyarország részére Budapestben Török József, gyógyszerár, Király-utca 12. 11019

Mindenütt, minden gyógytárban kapható.

A házas és az uton nélkülözhetetlen szernek van elismerve

Thierry A. gyógyyszerész balzsama.

Legjobb hatású rossz emésztésnél és vele együtt fellépő betegségeknél, mint felhőgés, gyomorégés, székrekedés, sa képződés, túlelégés, étvágygerjesztés, étvágytalanság, katarrhis, gyuladás, éyengeségi állapot, fellüvadás stb. stb. Működik mint gőrs- és fájtaom-csillapító, köhögést szüntet, nyálkailót és tisztít. Postán legkevesebb szétküldés 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen, 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen netto. Kicsinybeni eladásnál a raktárban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ketlős üveg 60 fillér. Ügyeljünk az egyedül törvényileg bejegyzett zöld apéza védjegyre: „Ich dien.” Egyedül ez valódi.

Ezen valógy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsam-gyármanások viszonteladása törvényileg tilva van. 1054

Thierry A. Centifolia-kenőcse

fájdalomszünetelő, puhító, oldó, huró, gyógyító stb. legkisebb postai szétküldés 2 üveg 3 K 60 fillér. Kicsinybeni eladásnál a raktárban 1 K 20 fillér tégelyenként. Foraktár Budapestben: Török J. dr. Egger L. I. gyógyserár: Lugoson Vértés, közvetlen rendelések ezimendők: „Schutzengel Apotheke” des A. Thierry in Pragrada bei Rohitsch-Sauerbrunn. Az őszeg előzetes beklítése esetén a szállítást egy nappal előbb történik, mint utánvétellel és az utánvétellel pótdíj is megtakarítható, így ajánlatosabb az őszegget előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos címet megadni.

8 napra próbára

alküldöm mindenkinek elegáns à la Bonheur gavallér-órát.

valódi fekete acél tokban, lapos minta, látható anker-egyensúlyival, és pontosan szabályozott 80 óra, kövön járó szerkezettel és kitérőben magamatt, hogy utolca napon belül visszavesszem és az őszegget azonnal visszaküldöm. Az eredeti gyári árak lényegesen és hirtelen gyarapítottak. 1 dró 2 ft. Ugyanaz I. minőség, extralapos 4 ft. Arany- és ezüstszíttésű tokban 4 90 ft. Valódi aranyplaque tokban (5 év tartással) 5 ft., ezüst 6 ft., arany 30 ft. Minden órához 3 évi írásbeli jótállás. Szétküldi utánvétellel. „A nagy óragyárhöz” cég **BÖHNEL MIKSA** órász, Wien, IV. Margarethenstrasse 38. szám. A császári és királyi tiltott kiváltságok szállítója. Kérje nagy magyar aranyórakemet, több mint 1000 képpel minden fajtaú óráról, arany- és ezüst-óráról ingyen és bórmentesen. Figyelem! óra plomball 2 ft. 11096

19. SZ. 1905. (52. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, MÁJUS 7.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona, Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona, A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, Külföldi előfizetőknek a postallag meghatározott viteldij is eszótlanó.

SCHILLER HALÁLÁNAK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJA.

A NÉMET NEMZET nagy irodalmi emlékünnepe, Schiller Frigyes halálának századik évfordulója egyuttal az egyetemes mívelődés ünnepe is, mint minden oly ünneplés, mely az irodalom, a tudomány s a művészet valamely igazi nagyságának szól. A nagy költő, nagy tudós, nagy művész nem egy nemzeté, hanem az egész emberiségé, mert az emberi szellem legemesebb s leggazdagabb tulajdonságai jutnak benne diadala s az egész emberiség haladásának egy-egy lépcsőjét kell benne látnunk. Ezért ünneplte Schiller emlékét a Kisfaludy-Társaság is, jelét adva annak a közönségnek és szellemi kapcsolatnak, melyet a magyarság a nyugati mívelődéssel mindig fentartani és ápolni igyekezett.

Mint a világirodalom majd minden nagyságának, Schillernek is van része a magyar költői szellem fejlesztésében. Száz évvel ezelőtt Kazinczy a maga nagy irodalmi reformjában Schillerre is támaszkodott s tanítványai és követői lantján ha megszólalt az ének, nem egyszer észre lehetett venni rajta a nagy német költő hatását. Még Petőfi sem maradt teljesen ment, legalább költői pályája legelején, e hatástól. Azóta irodalmunk önállóbb s nemzetközi irányú kifejlődése s az idők szellemének változása nem engedte, hogy Schiller hatása élénkebben érvényesüljön költészetünkben, de a költő neve mindig tiszteltben állott s művei hatottak a közönségre nálunk is. Lirai költeményei legnagyobb részét két egyaránt jeles fordításban is bírjuk magyarul; drámái, régebben kivált „A haramiák”, „Ármány és szerelem”, a „Fiesco”, újában a „Stuart Mária”, az „Orleansi szűz” s legújabbban a legnagyobb szabású: a Wallenstein-trilógia is gyakran feltűntek színpadaink s megtették a maguk hatását a magyar közönségre. A

német dráma nagy írói közül körülbelül Schiller szerepelt legtöbbet a magyar színpadon. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a magyar mívelődést idegen Schiller szelleme. Mégis meg kell vallani, hogy a nagy német költők között Schiller aránylag a legkevesebb hatással volt a nem-német nemzetekre. E jelenség csak azzal válik érthetővé, ha meggondoljuk, hogy Schiller a legnémetebb minden német költők között, benne jut a német szellem leg-tökéletesebb öntudata a művészet terén. Mint egy híres francia író mondotta, a németeknél azt a feladatot, melyet a francziáknál a nagy forradalom teljesített, Kant bölcsészete oldotta meg. Hozzá tehetjük: Kant bölcsészete és Schiller költészete. A német nép szellemének meg-

felelően az ő forradalmuk nem a parlamentben, a guillotine körül s a harcsteren, hanem a lelkekben s az agyokban ment végbe: a helyzetének, viszonyainak, jellemének megfelelő új világnézetért való óriási küzdelmet belső eszközökkel, a gondolat erejével vívta meg a spekulatív németiség. S ez az új világnézet a maga új ideáljával, új erkölcsi világnézetével Schiller költészetében nyilvánul legjellemzetesebben s a német ember lelkéhez legközvetlenebbül szóló módon. Ez új ideálok ugyanazok voltak, melyekhez több-kevesebb küzdelemmel, előbb vagy utóbb fölvergődött minden mívelt nemzet, de más-más oldalról s más-más szempontból fogta fel mindegyik s ezért egyénileg módosultnak mutatkoznak mindegyiknél. Jellemző tény,

SCHILLER FRIGYES. — Graf 1786 és 1791 közt készült festménye után.